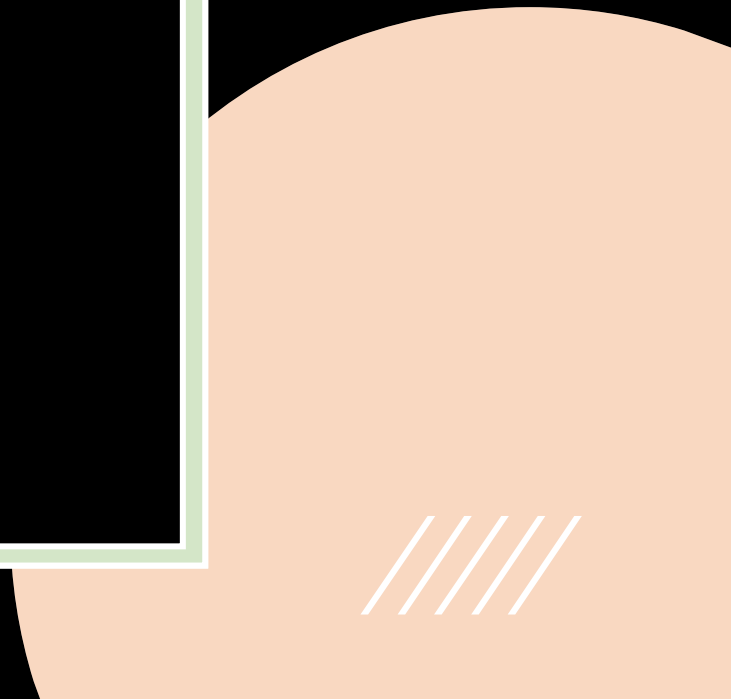

Kudokset

16.1.2024

Oppimistavoitteet

Tunnistaa pääkudostyypit, niiden tehtävät ja jakaantuminen elimistössä

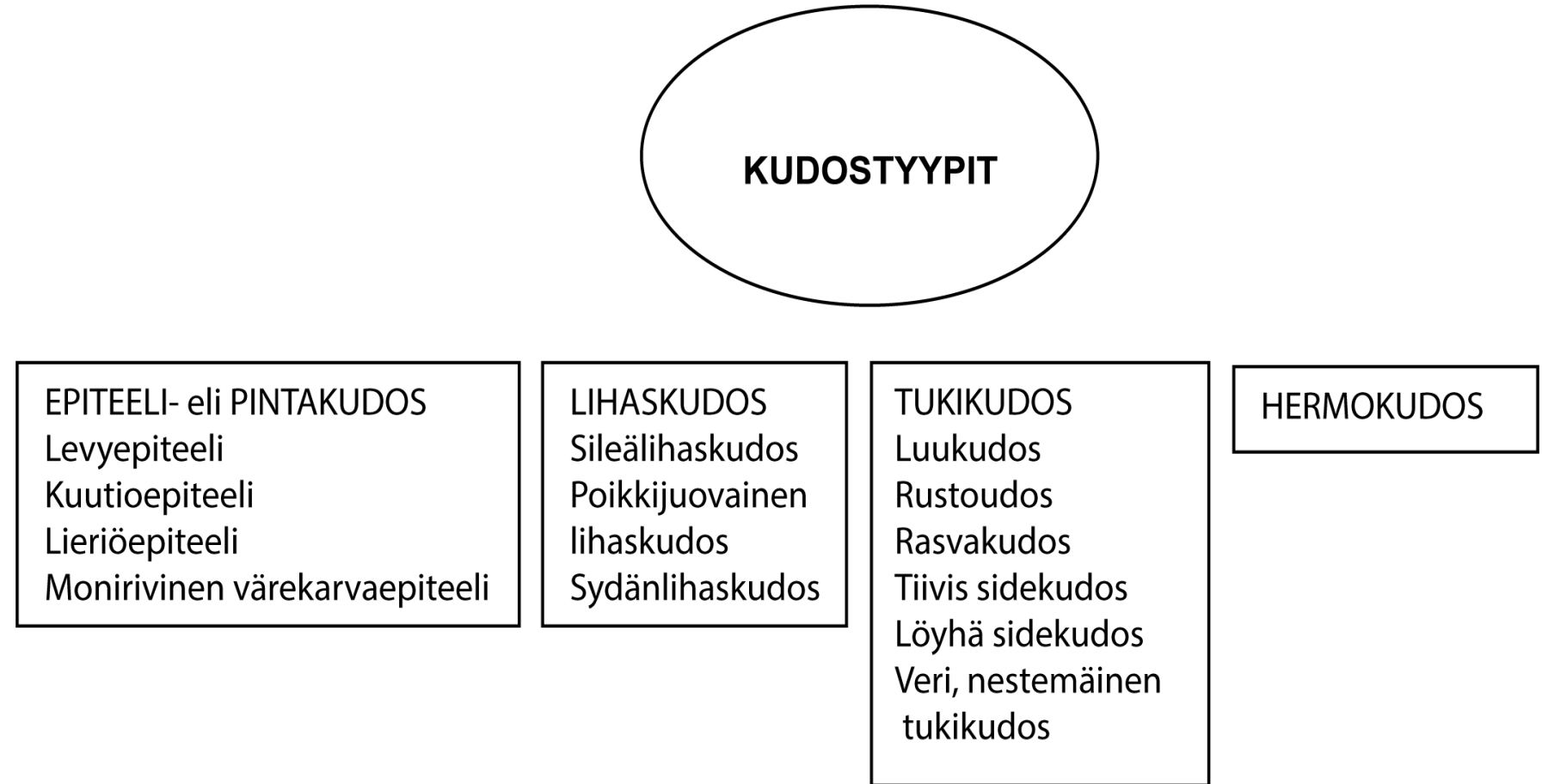
- Epiteeli- eli pintakudos
- Tukikudos
- Hermokudos
- Lihaskudos

Ymmärtää hermosolujen ja hermokudoksen järjestäytyminen ja tehtävät

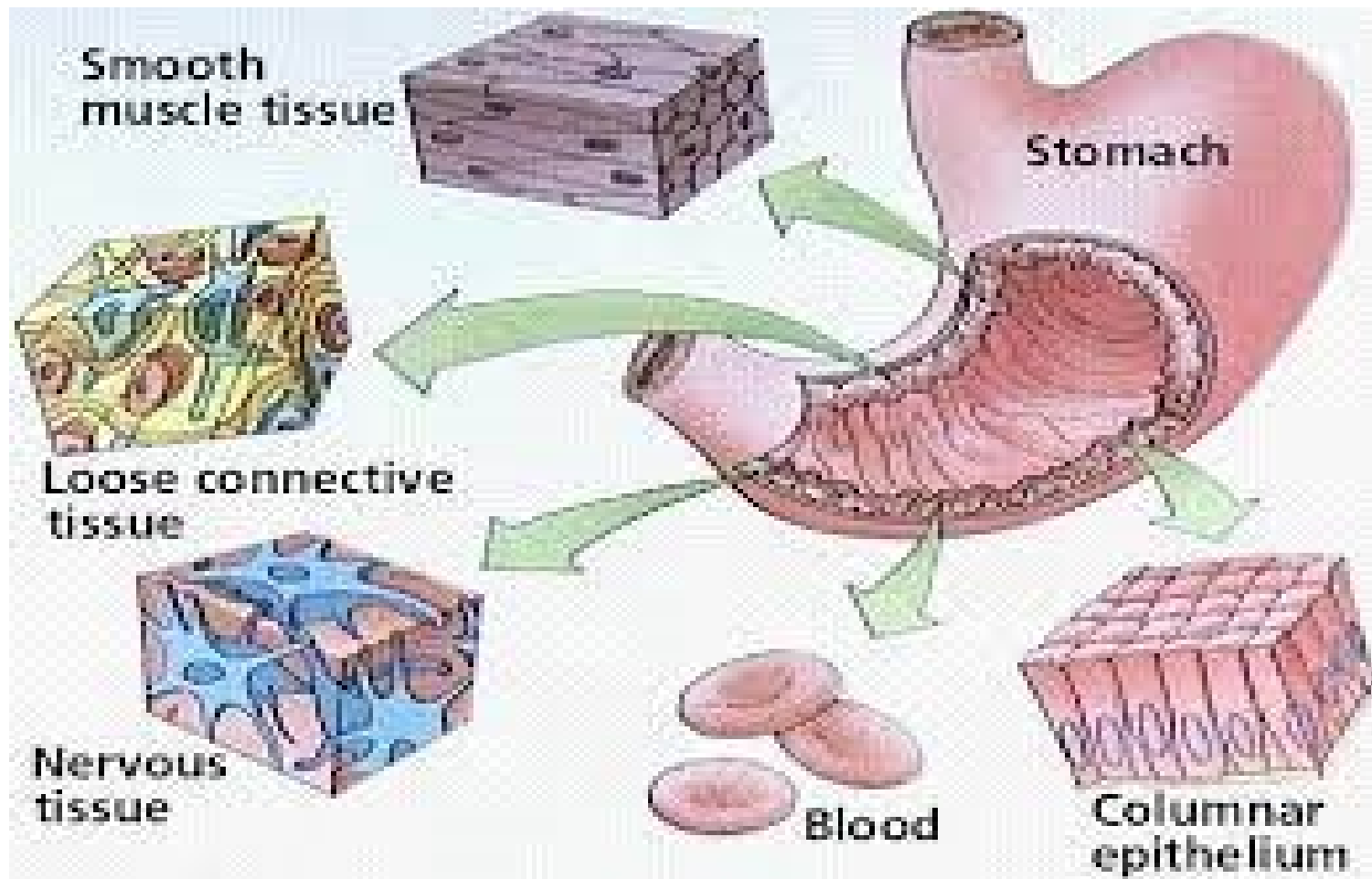
Pystyä kuvaamaan hermokudoksen biosähköisen toiminnan periaatteet

Tietyn kudoksen muodostavilla soluilla on samanlainen rakenne ja tehtävä

- Kudosoppi eli histologia
- Luokittelu tapahtuu solujen ja soluväliaineen perusteella
- Neljä päätyyppiä
- Veri ja immuneste tukikudoksen alatyyppejä

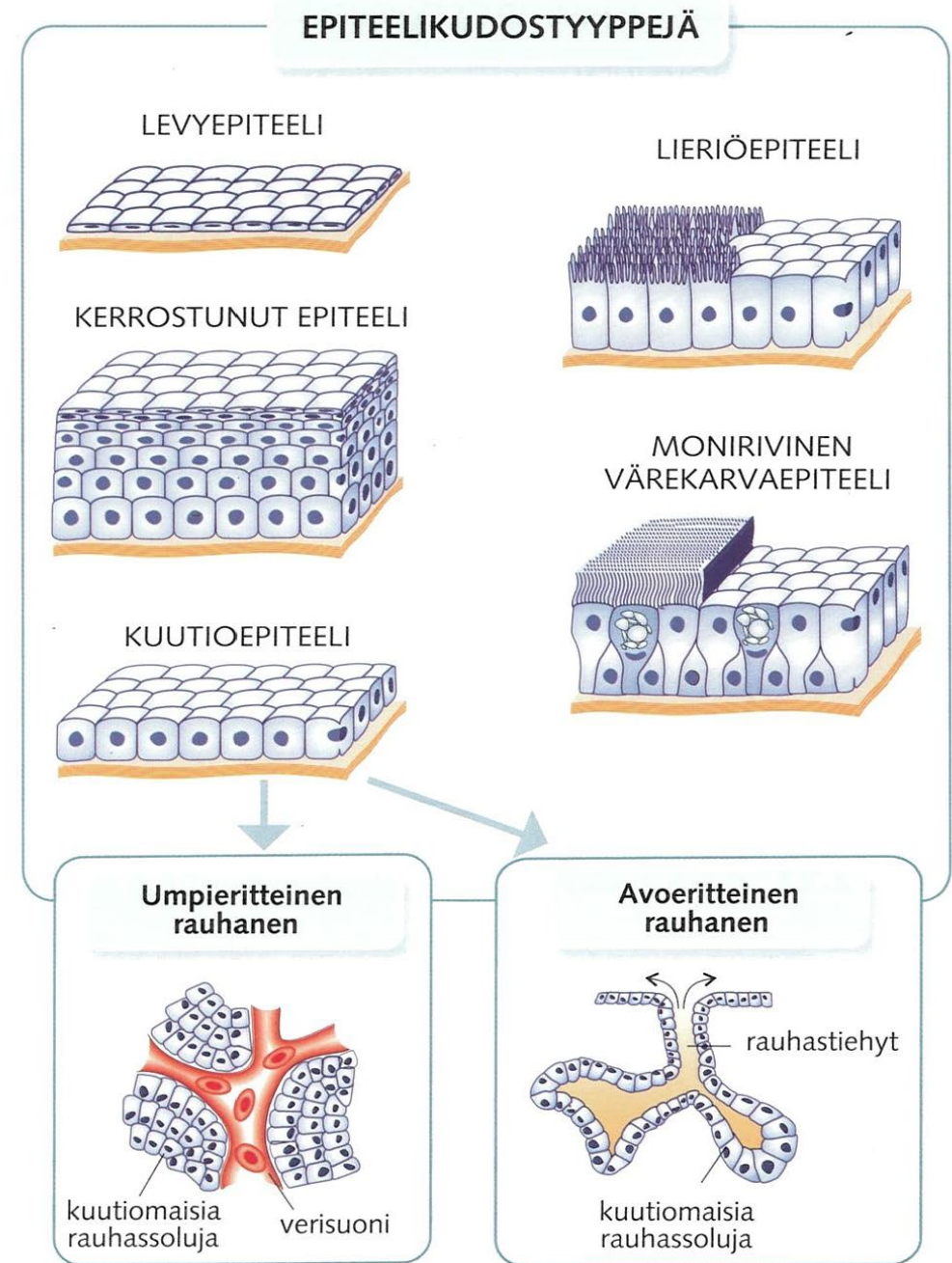

Elimissä on tyypillisesti useita kudostyyppejä

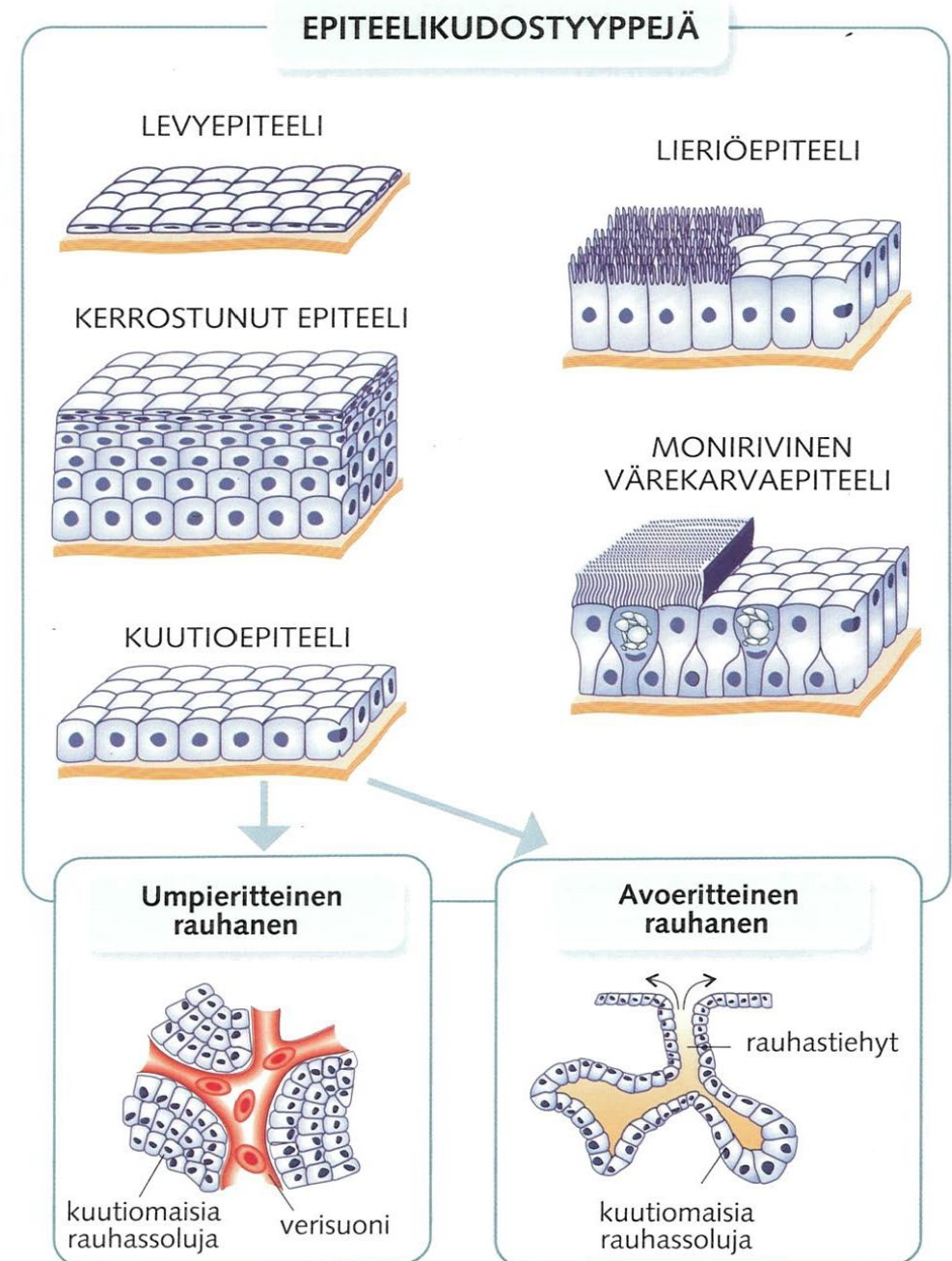

Epiteelikudos

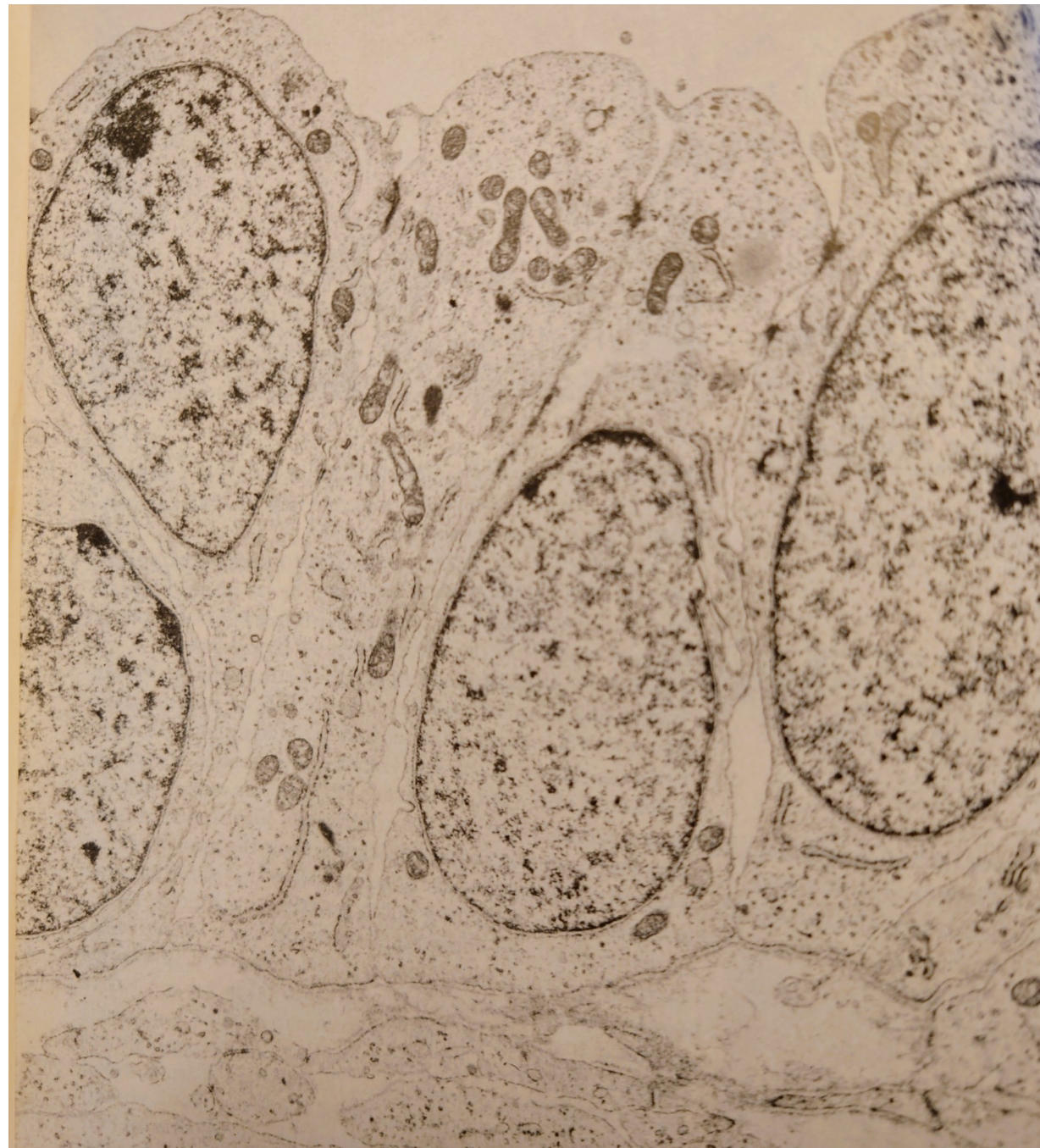
- Elimistön vapailla pinoilla, ihossa, limakalvoilla, rauhasissa, aistinelimissä
- Verisuonetonta ja nopeasti uusiutuvaa
- Solut tiiviisti kiinni toisissaan, vain vähän soluväliainetta
- Peitto-, imeytymis-, rauhas- ja aistinepiteeli
- Paksuus vaihtelee toiminnan mukaan

- *Levyepiteeli* hiussuonissa (endoteeli) ja keuhkorakkuloissa
- *Lieriöepiteeli* ruuansulatuskanavassa mahalaukusta eteenpäin
- *Monirivinen värekarvaepiteeli* ylemmissä hengitysteissä
- *Kerrostunut epiteeli* ihossa ja ruuansulatuskanavan alkuosan limakalvoilla
- *Kuutioepiteeli* rauhasputkien seinämissä

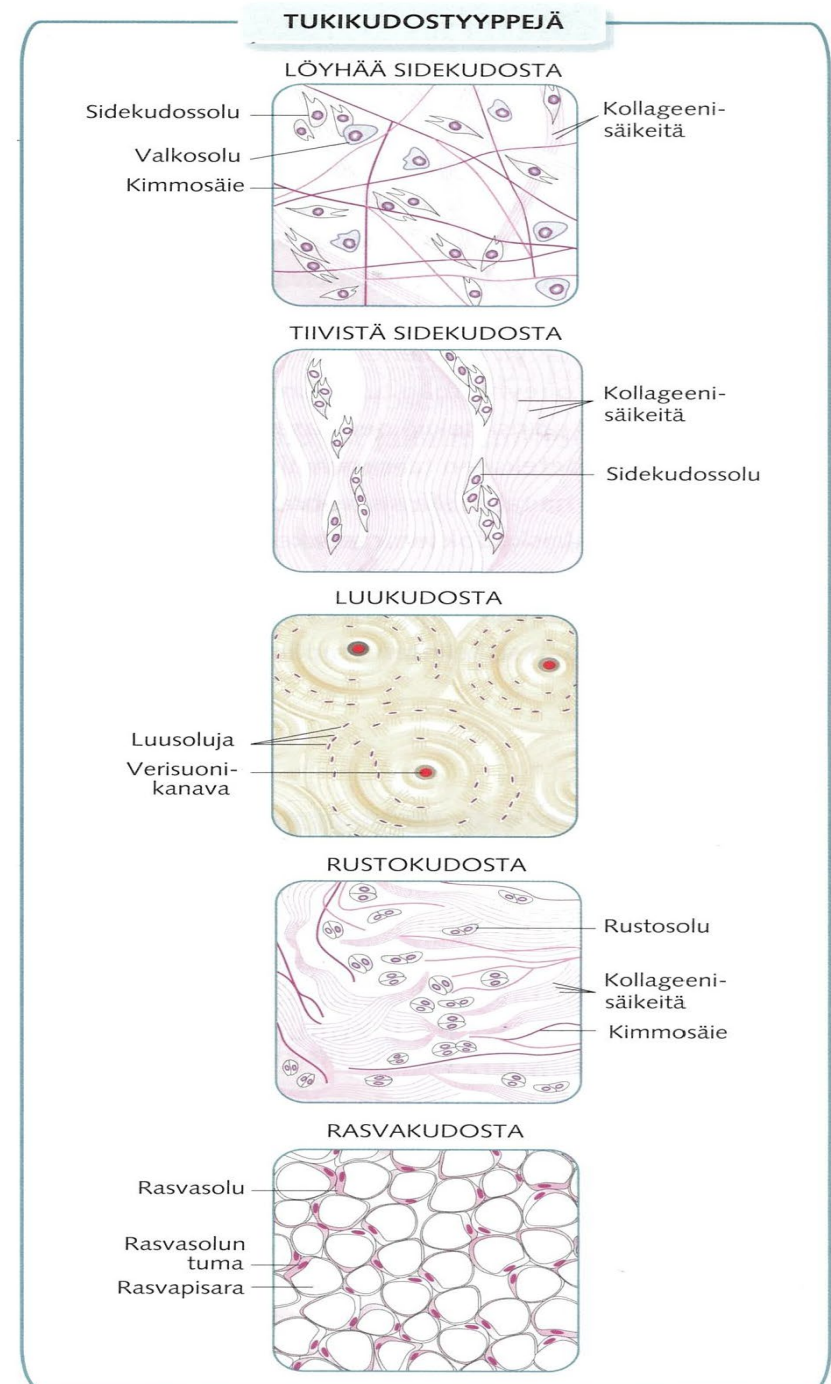
Lieriöepiteeli
vatsakalvossa

Nienstedt ym. Ihmisen fysiologia ja anatomia

Tukikudos

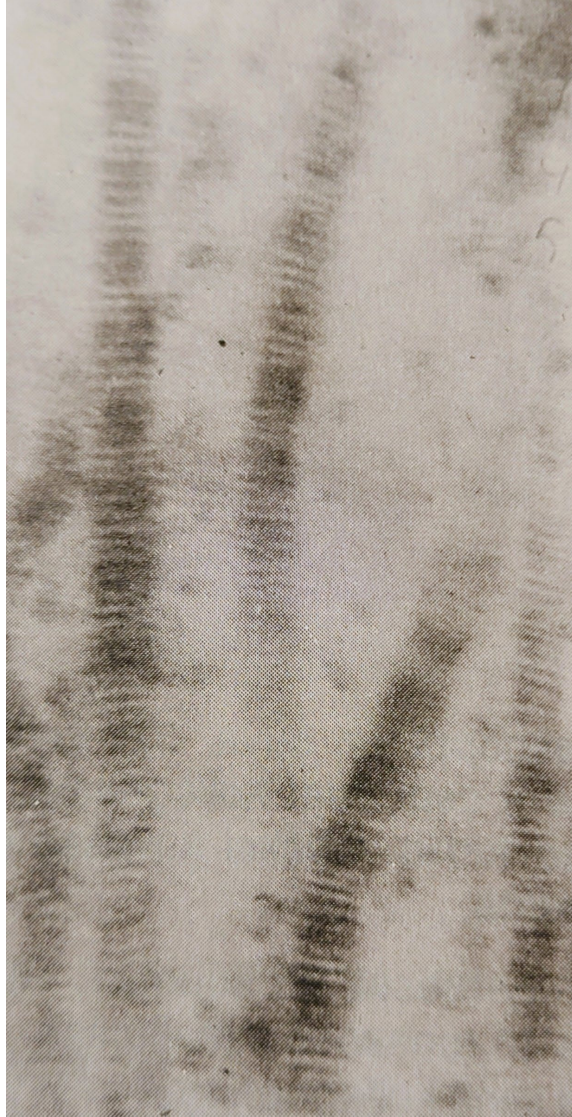
- Neljä päätyyppiä, histologisesti näillä on yhteisiä piirteitä
- Kaikkien alkumuotona on alkio kautinen sidekudos
- Soluväliaineen määrä >> solute
- Uusiutuu hyvin verisuonituksen ansiosta (paitsi rustokudos)
- Soluväliaineessa proteiinisäikeitä: kollageeni, retikuliini, elastiset säikeet

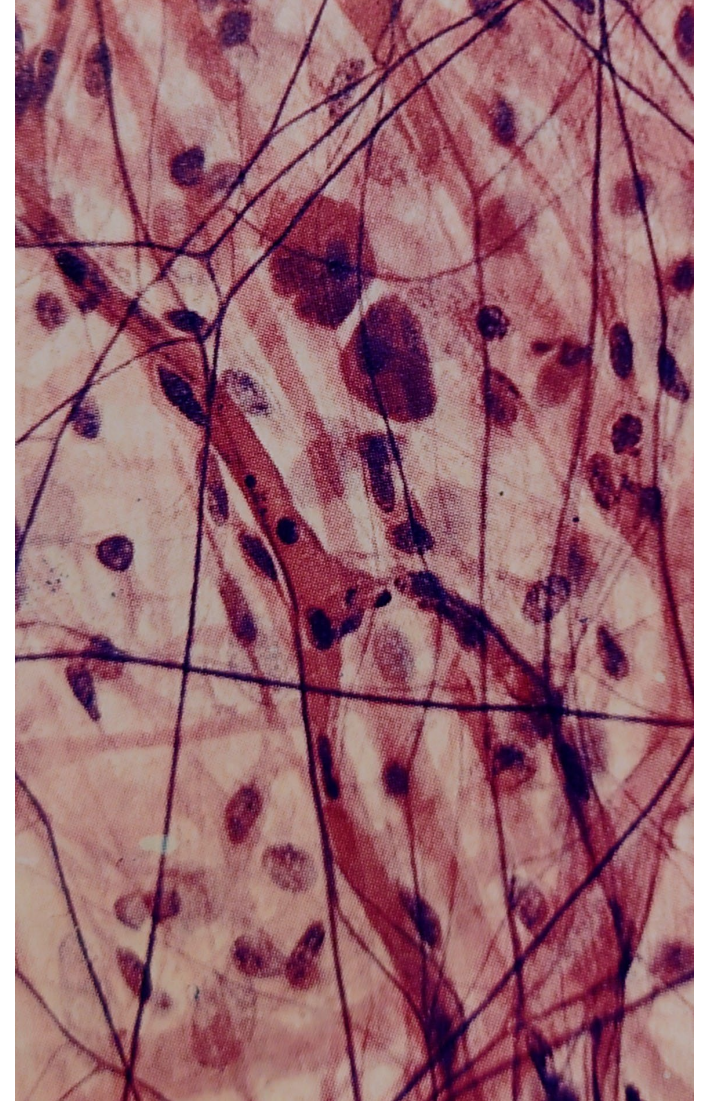
Kollageeni

- runsaasti ihossa ja jänteissä
- hyvä vetolujuus

Kimmosäikeet

- suurissa verisuonissa, keuhkoputkissa, ihossa
- kimmoisuus

Löyhä sidekudos

- “kaikkiialla siellä missä ei ole muuta”
- Uusiutuu erittäin nopeasti (arpi)

Tiivis sidekudos

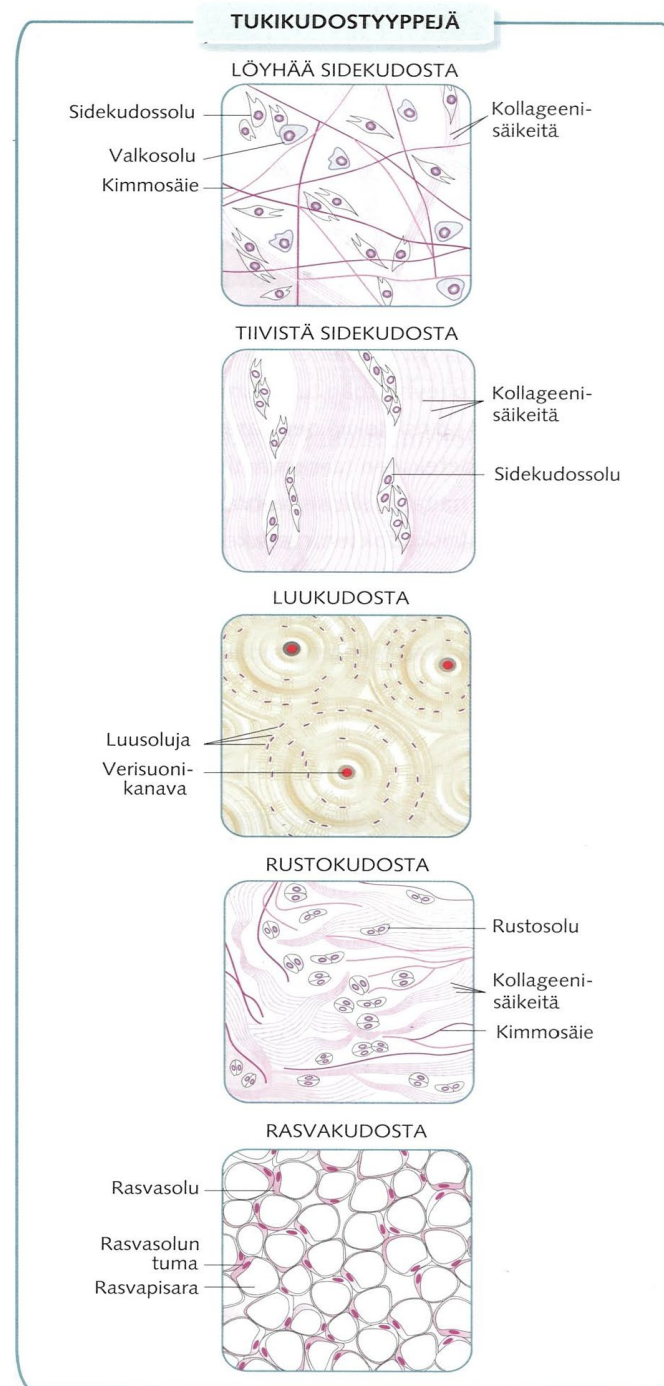
- Jänteet lihaksesta luuhun, luiden väliset siteet

Rasvakudos

- Runsaasti ihonalaiskudoksessa ja vatsapaidassa

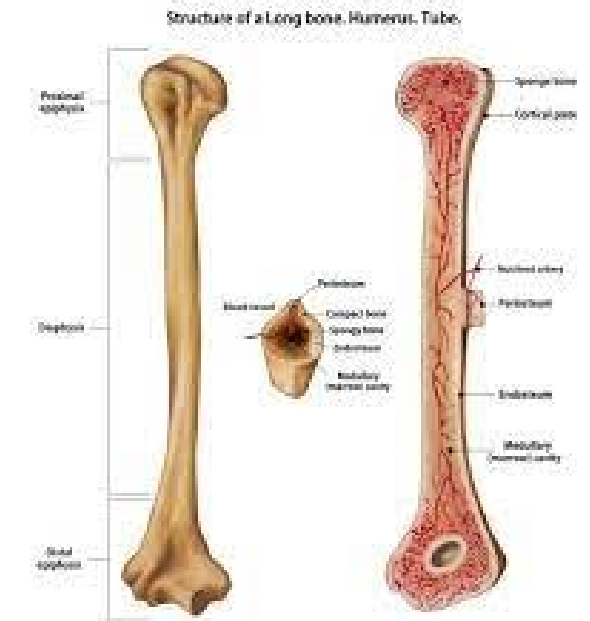
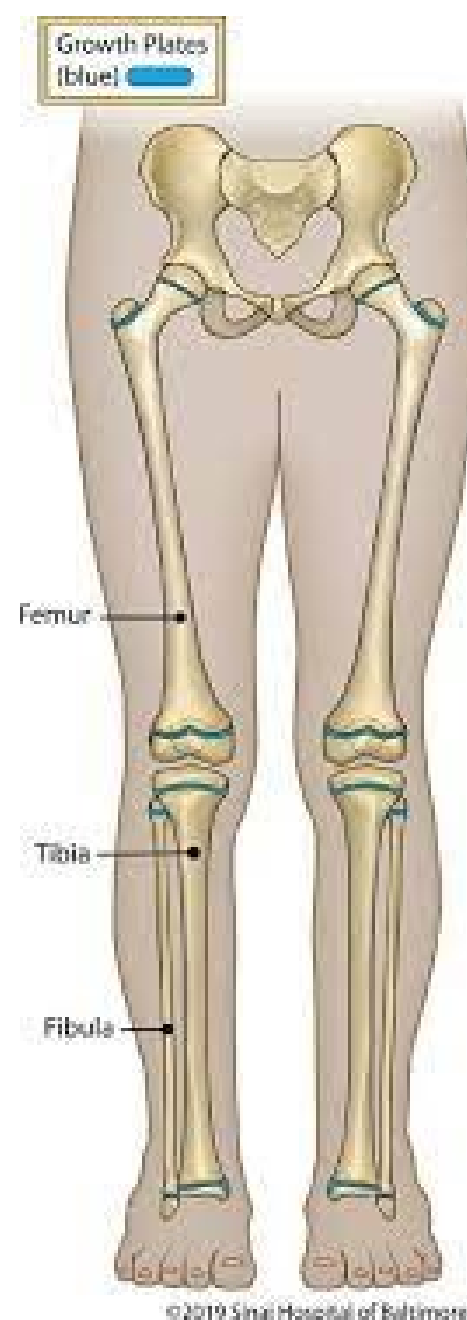
Rustokudos

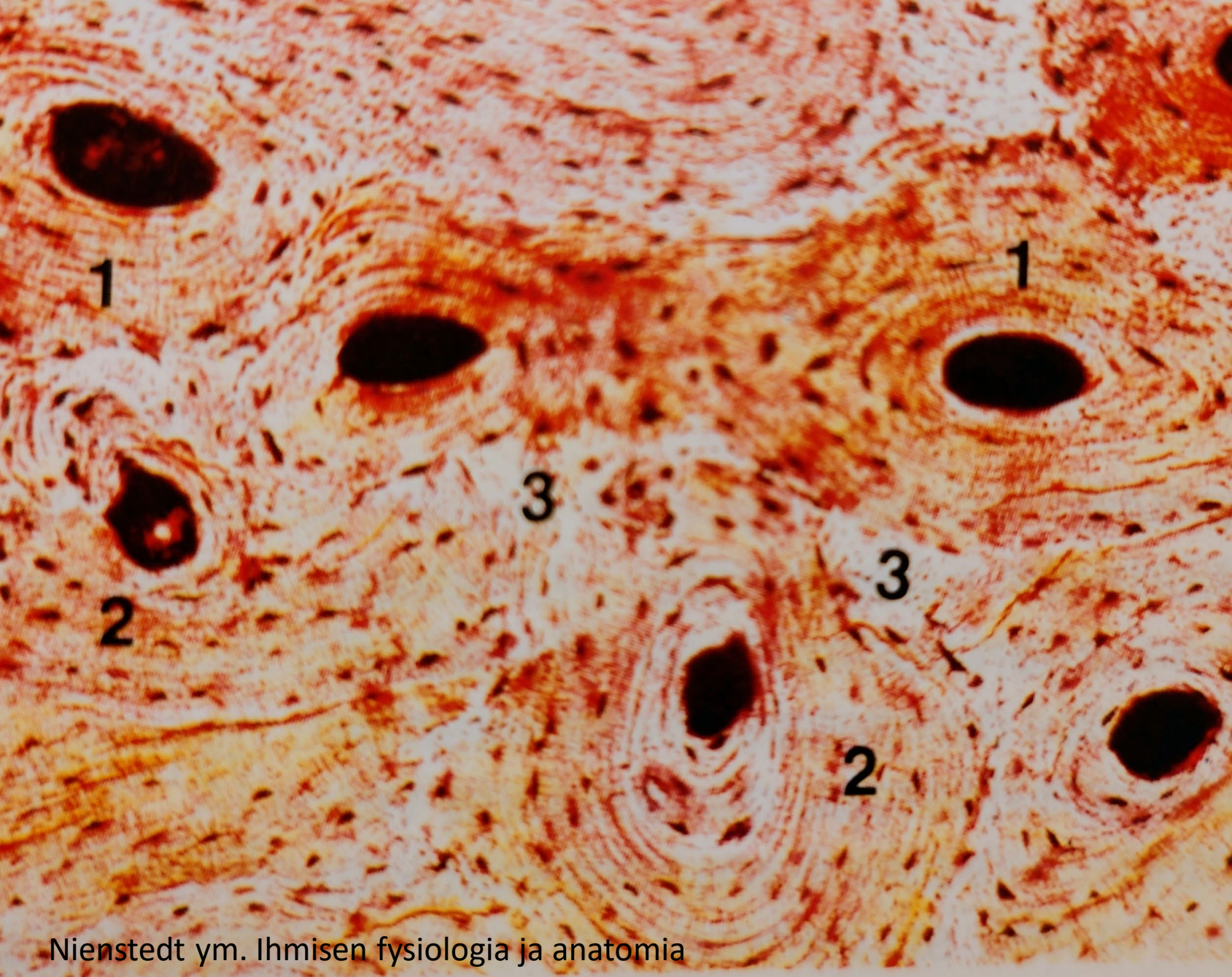
- Joustavaa ja kestäväää
- Nivelpinnat, selkäranka, henkitorvi
- Ei hermoja eikä verisuonia

Luukudos

- Osittain alkiokautisesta sidekudoksesta suoraan luutumalla
- Yleensä ensin rustoinen malli
- Kasvulevyt luutuvat viimeisenä
- Luuytimessä syntyy verisoluja

- Solut muodostavat luukudoksesta vain pienen osan ja järjestäytyvät verisuonten ympärille (*osteoni, kuvassa 1 ja 2*)
- Vilkas aineenvaihdunta
- Elimistön kalsium- ja fosfaattivarasto
- Hormoneilla ja kasvutekijöillä on suuri vaikutus

Hermokudos

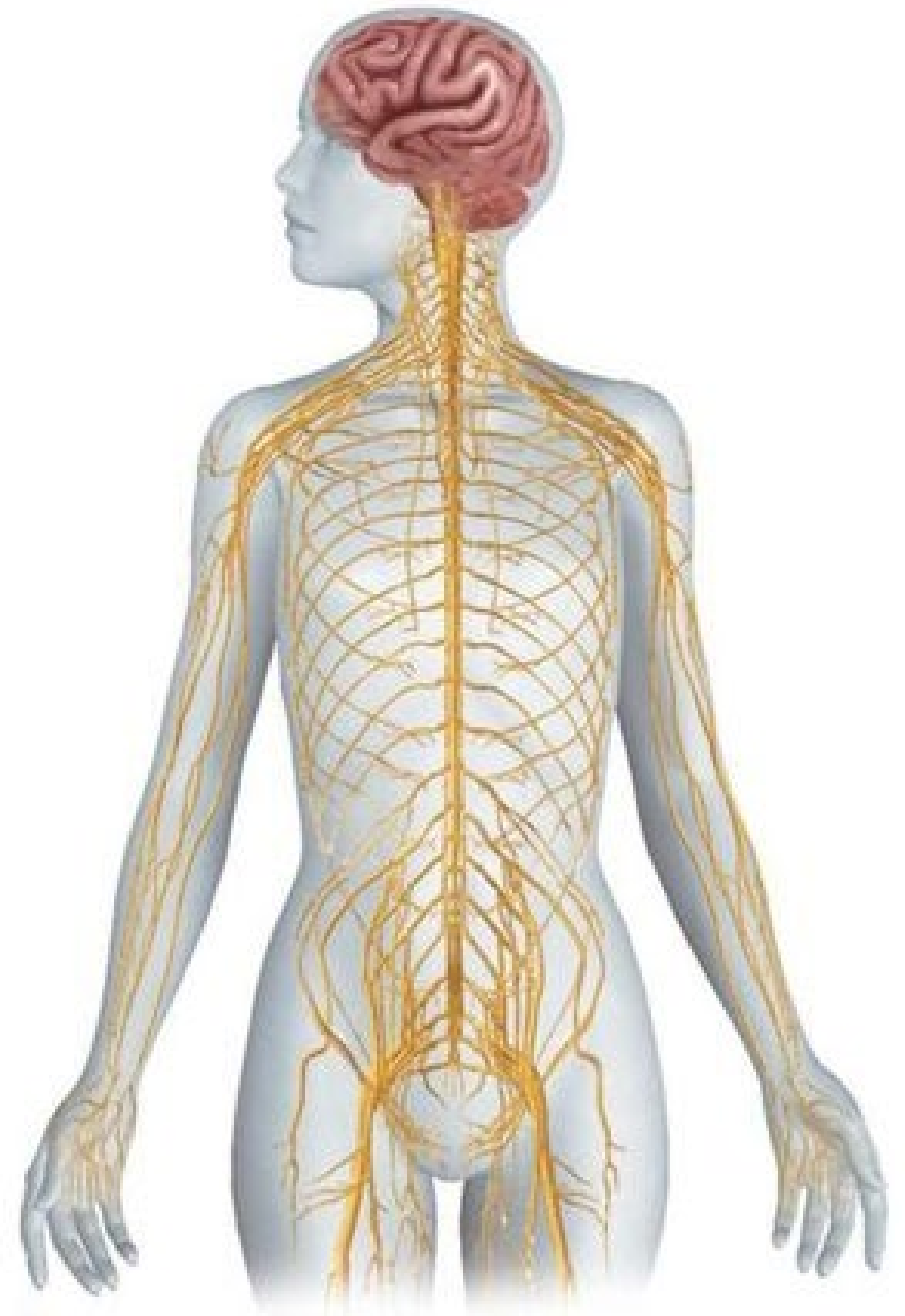
- Monimutkaisin kudoksista
- Koostuu hermosoluista, joita pelkästään aivoissa 10^{10} , ja tukisolusta

Kuva: E. Salli

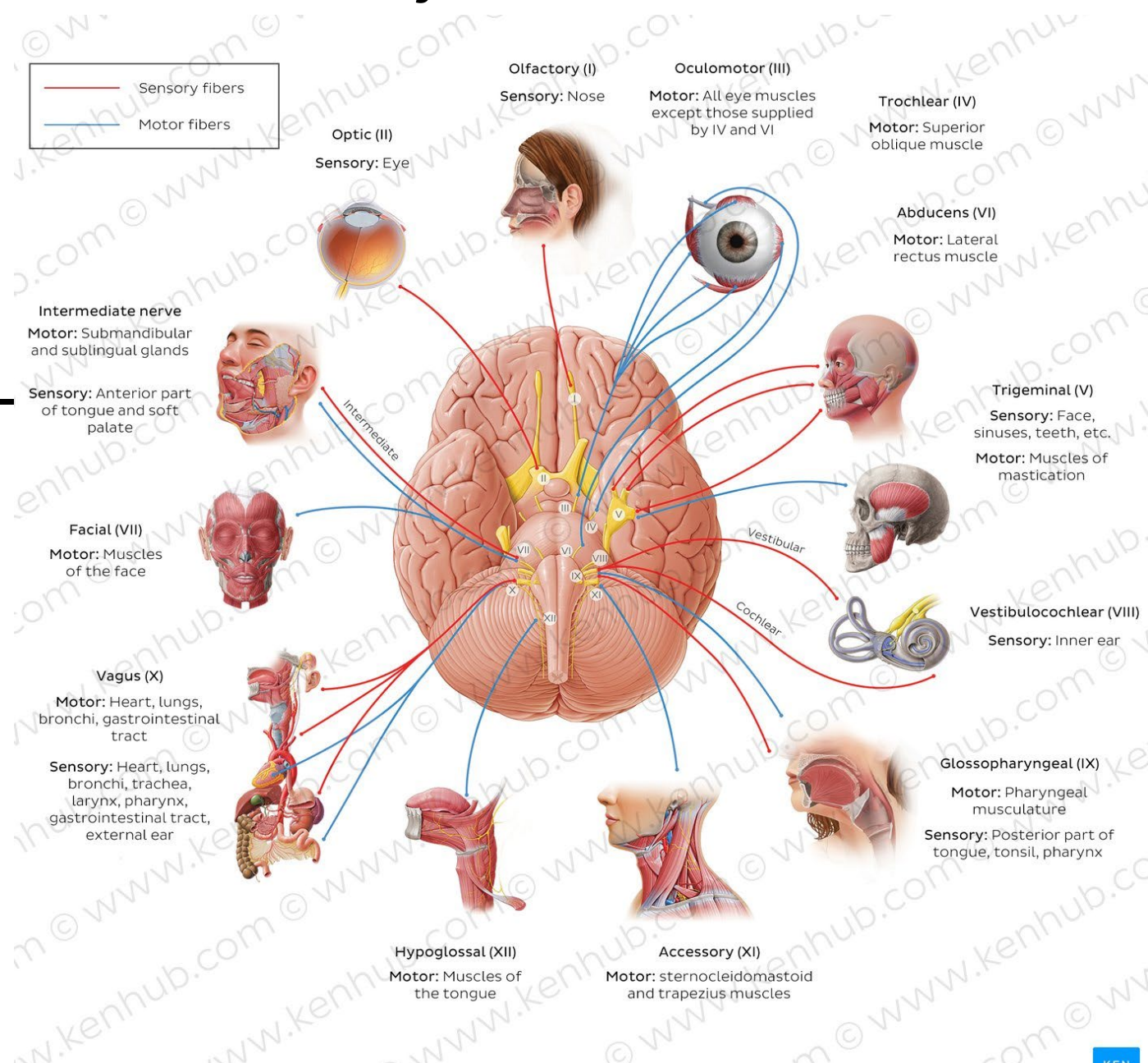
Keskus- ja ääreishermosto

- Keskushermosto = aivot ja selkäydin
- Ääreishermosto = vievät + tuovat hermosäikeet

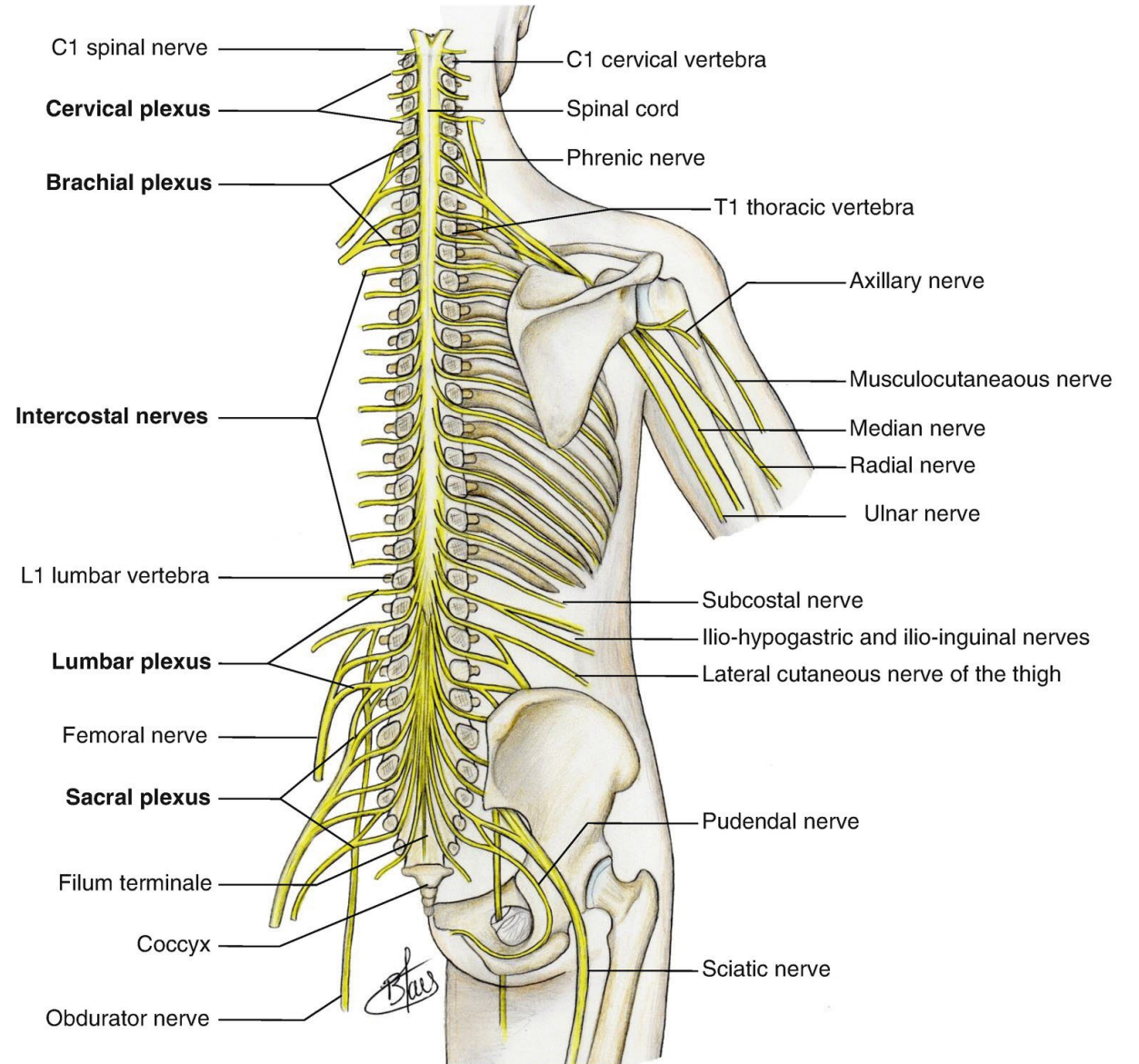

Ääreishermosto koostuu somaattisesta ja autonomisesta hermostosta

- Somaattinen hermosto = **12 aivohermoa ja 31 selkäydinhermoa**

- Somaattinen hermosto =
12 aivohermoa ja **31 selkäydin-**
hermoa

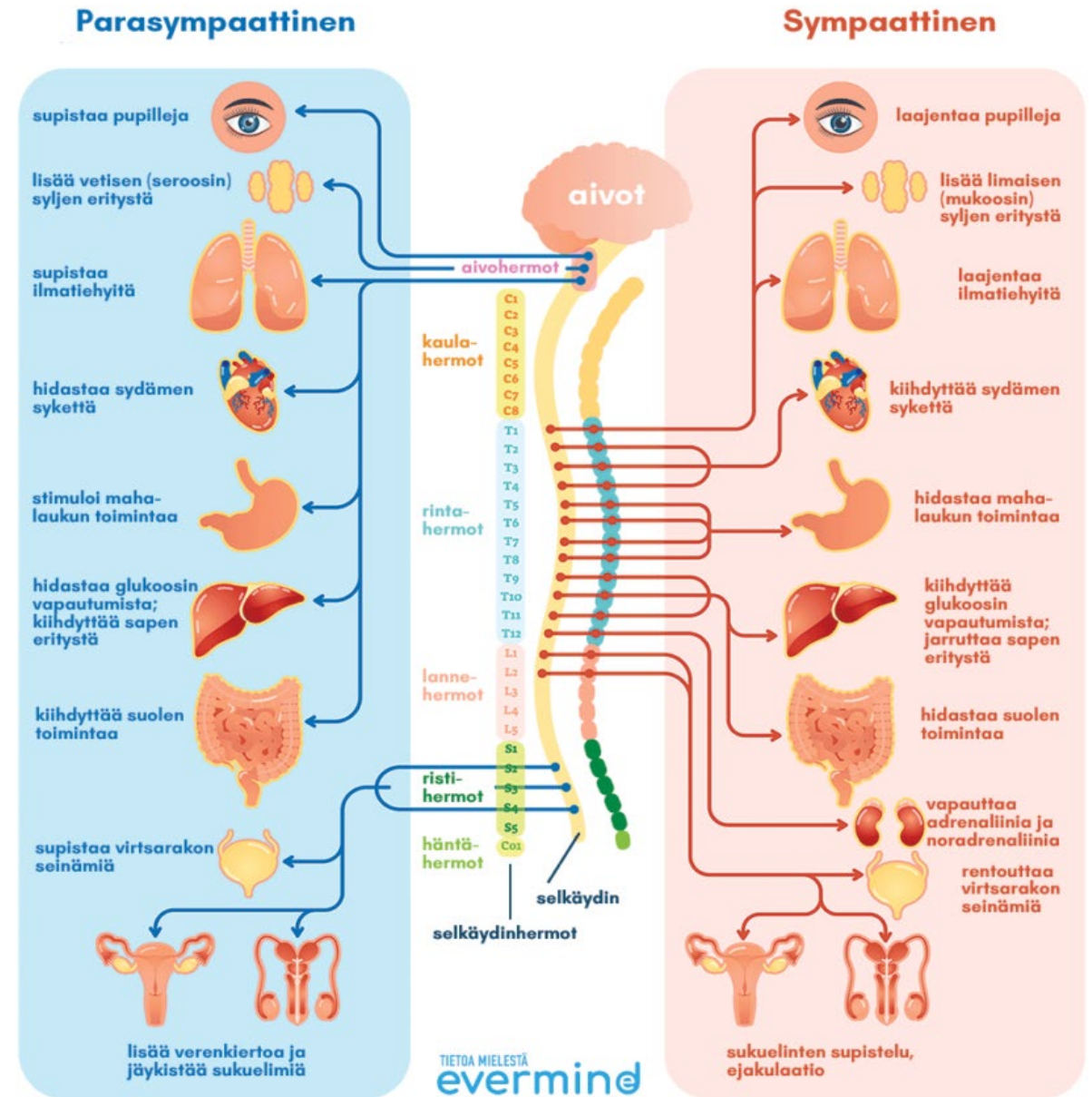
<https://media.springernature.com/>

PARASYMPAATTINEN JA SYMPAATTINEN HERMOSTO

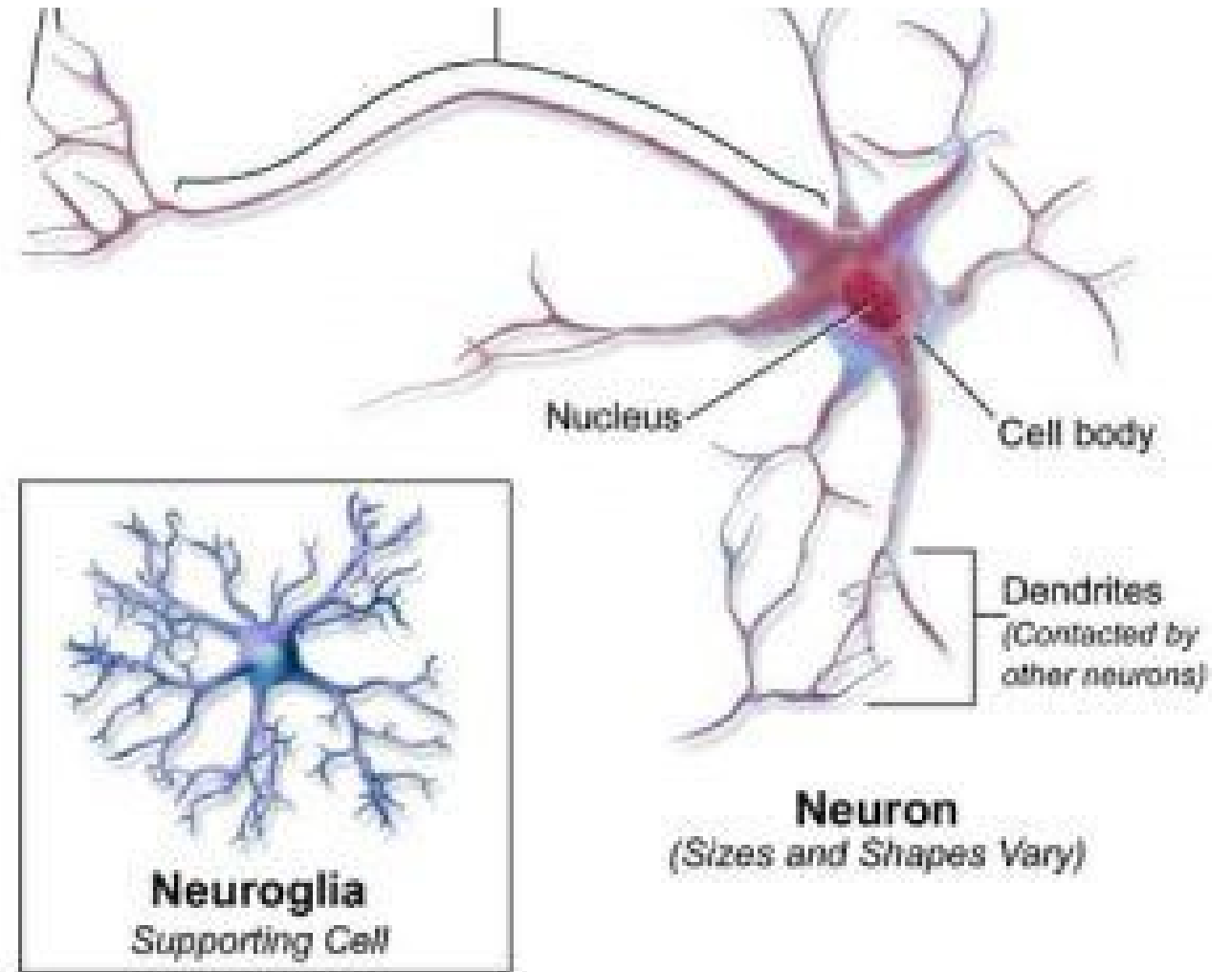
Autonominen hermosto

- Käskyt ja tieto tahdosta riippumattomiin elimiin/elimistöä
- Sisä- ja ulkoeritysrauhaset, sileä lihas, sydän

Hermokudos
koostuu hermosoluista
ja tukisoluista

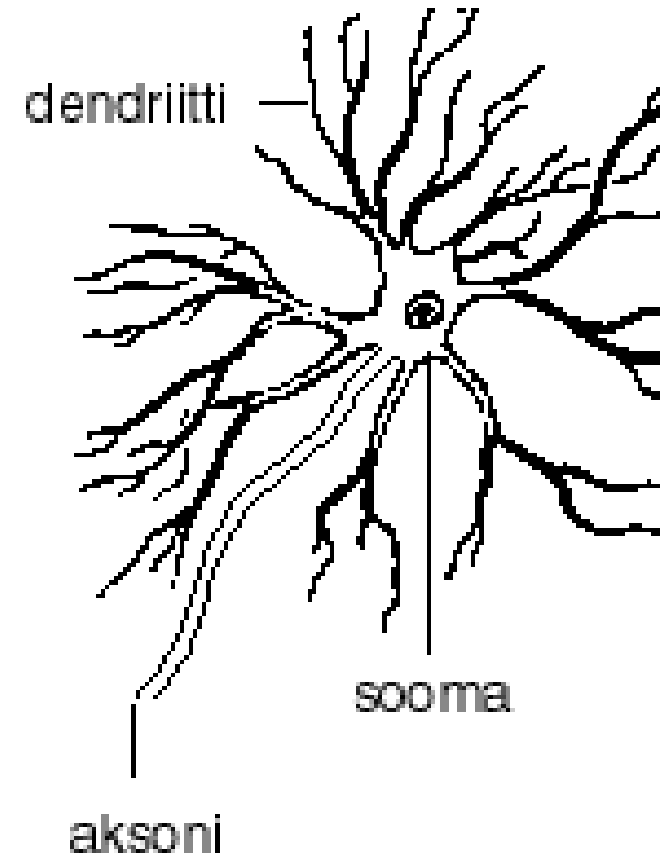
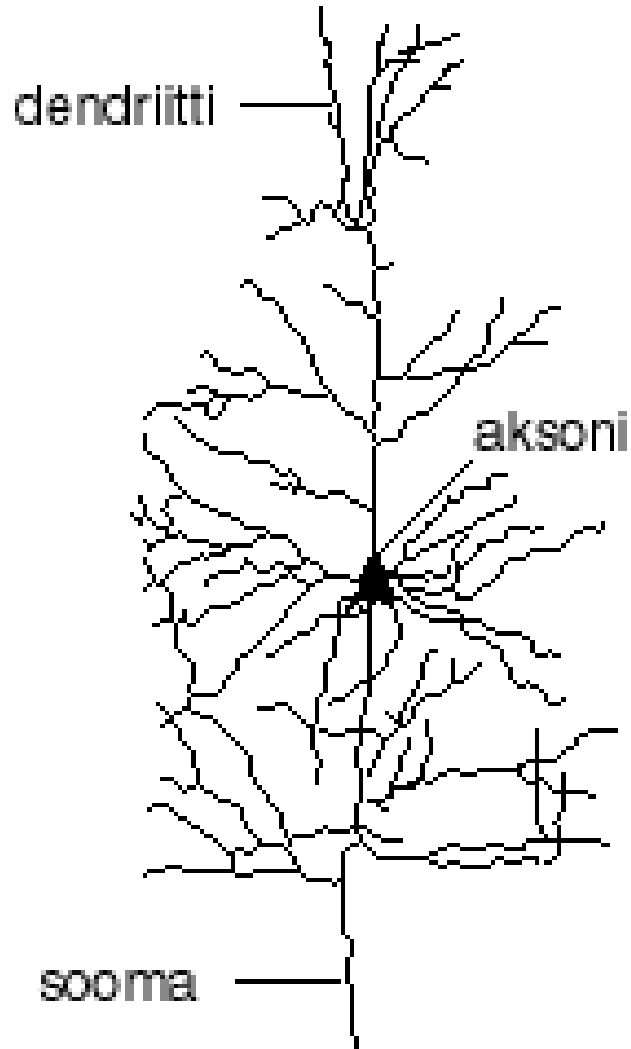
- ✓ Neuronit
- ✓ Gliasolut

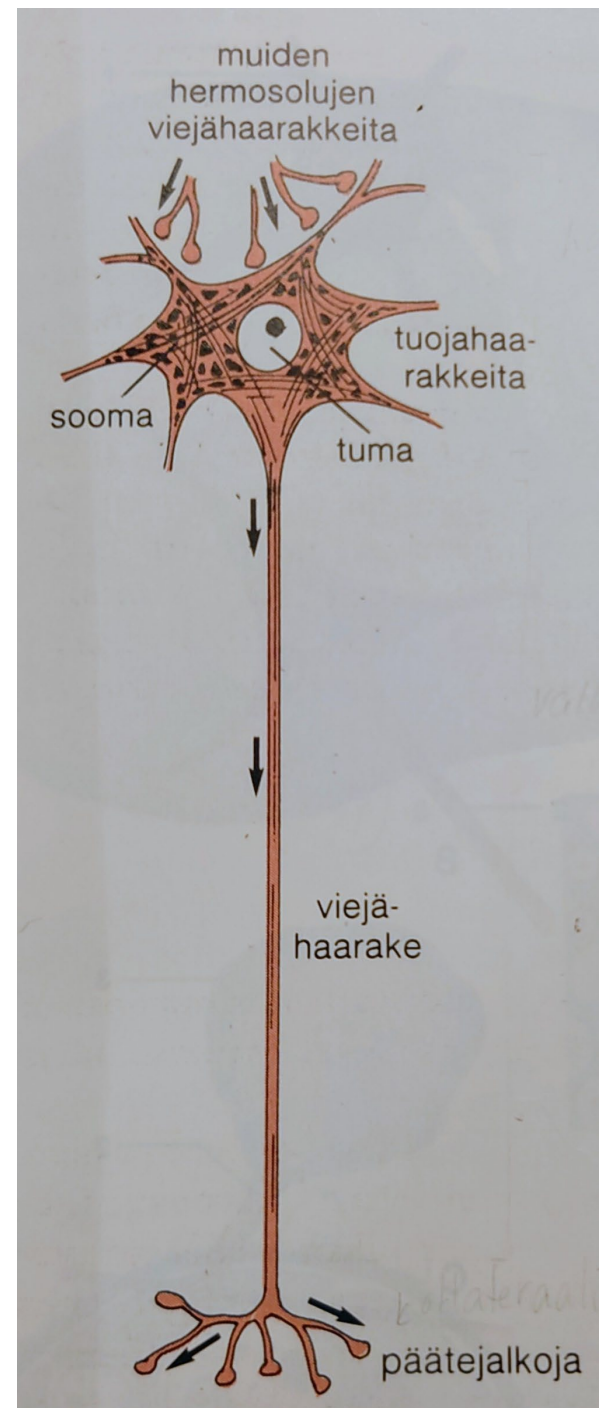
Neural Tissue

Neuroni eli hermosolu

- **Dendriitit** vastaanottavat ärsykeitä
- **Soomassa** ("soluvartalo") on tuma ja solun aineenvaihduntakoneisto
- **Aksoni** kuljettaa tiedon seuraavaan soluun etenevänä jännitteen muutoksena ja kemiallisesti välittäjäaineiden avulla

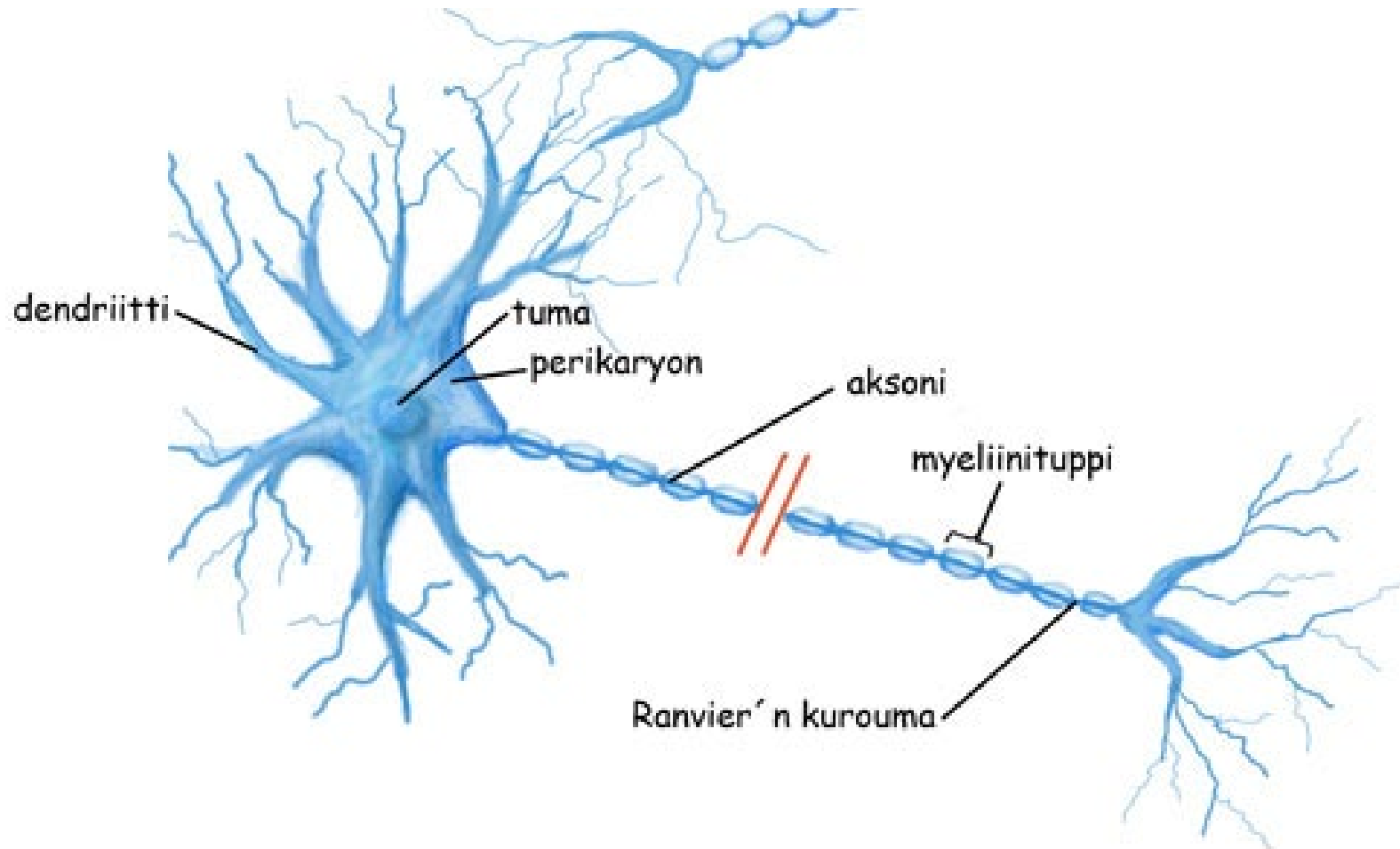

- Aksoni haarautuu päästään
- Toimintajännite kulkee aksonissa yleensä n. 1 m/s, myelinisoiduissa soluissa > 100 m/s
- **synapsi** = yhteys seuraavaan neuroniin
- **hermo-lihasliittymä** = yhteys lihassoluun

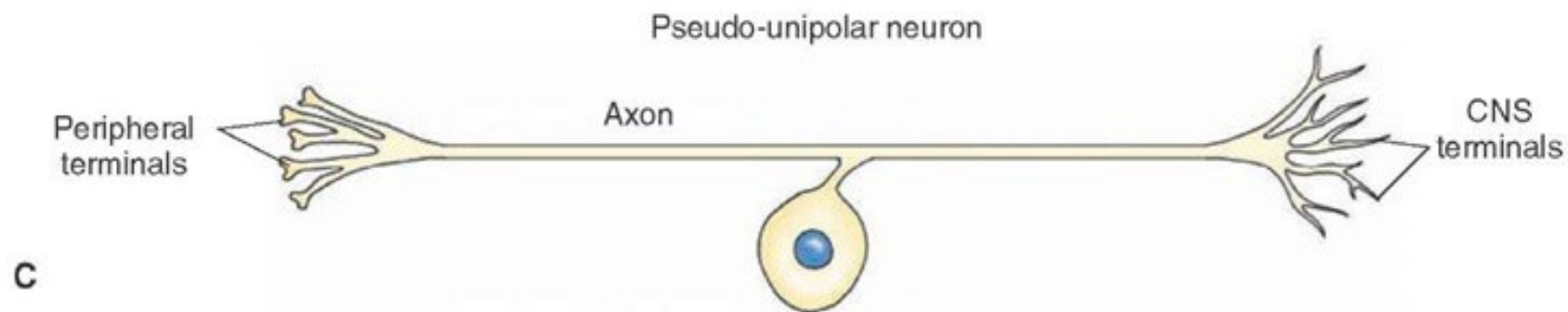
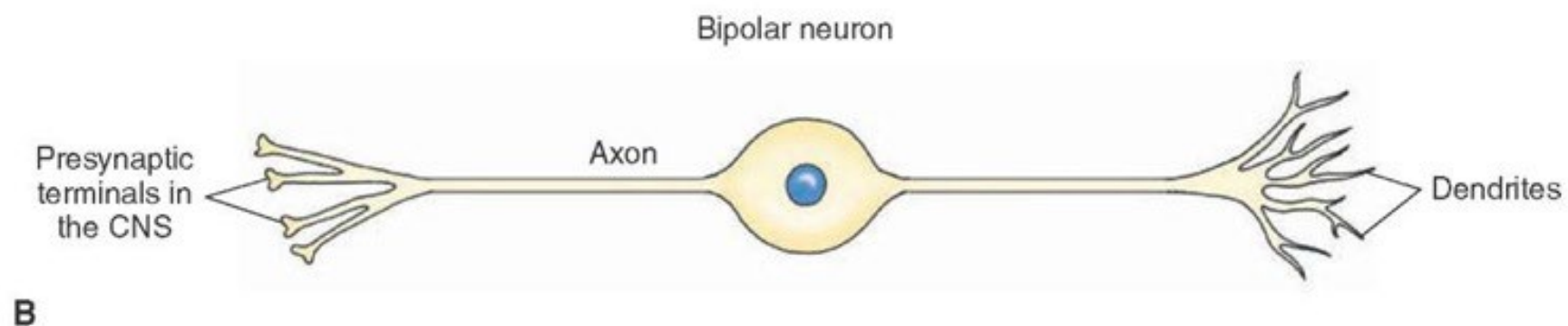
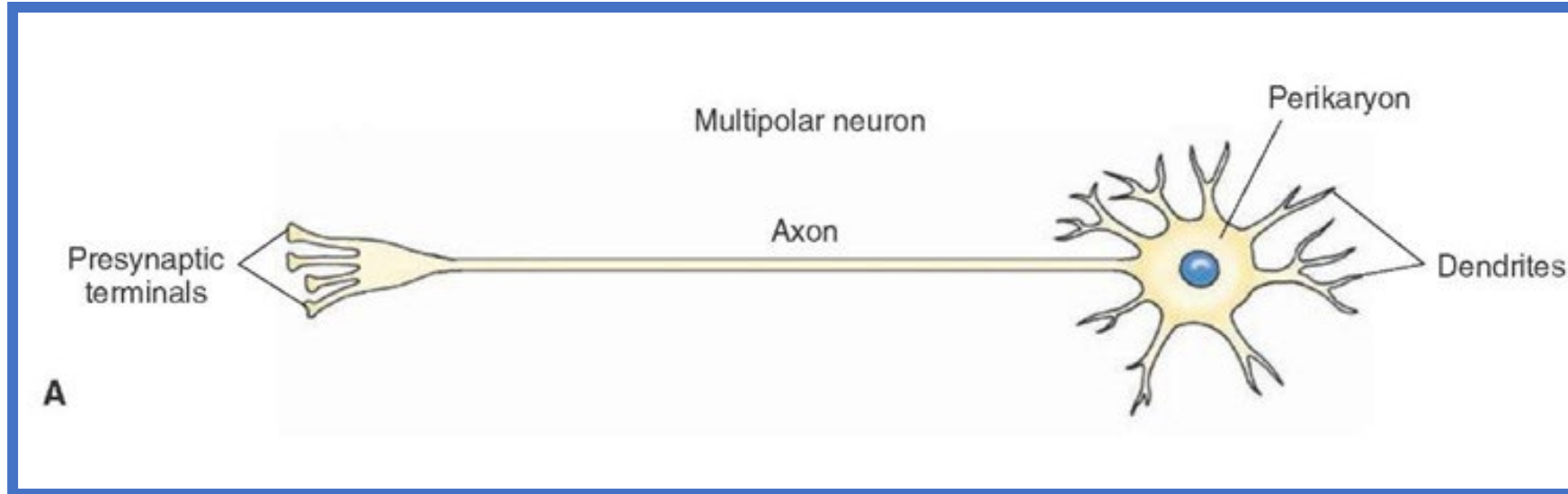

Glia- eli tukisolu

- Ääreishermostossa Schwannin solut muodostavat aksonien ympärille myeliinitupen
- Ranvierin kuroumat
- Keskushermostossa oligodendrosyytit, astroosyytit ja mikroglia solut

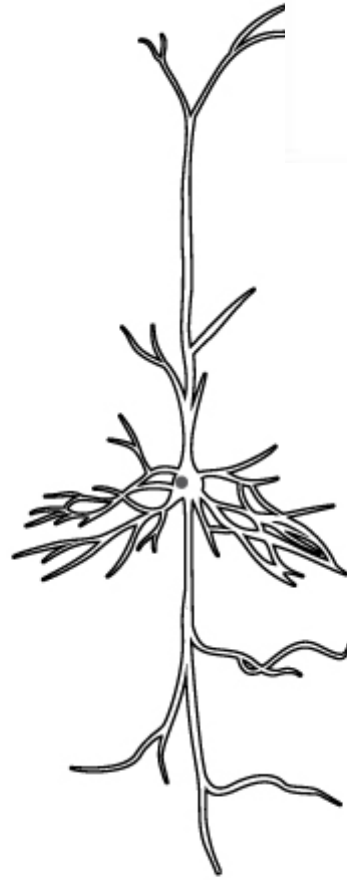
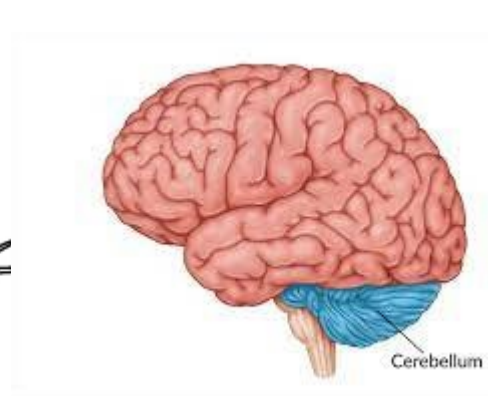

Hermosolujen rakenteellinen ja toiminnallinen jaottelu

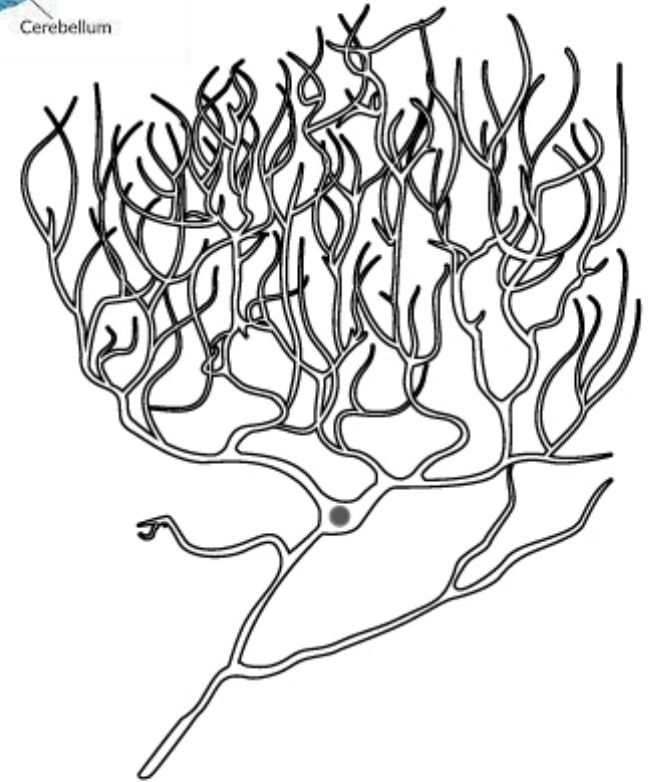

Hermosolujen rakenteellinen ja toiminnallinen jaottelu

- Pyramidaalisolut isoaiivokuorella
- Purkinjen solut pikkuaivoissa
- Molemmat multipolaarisia

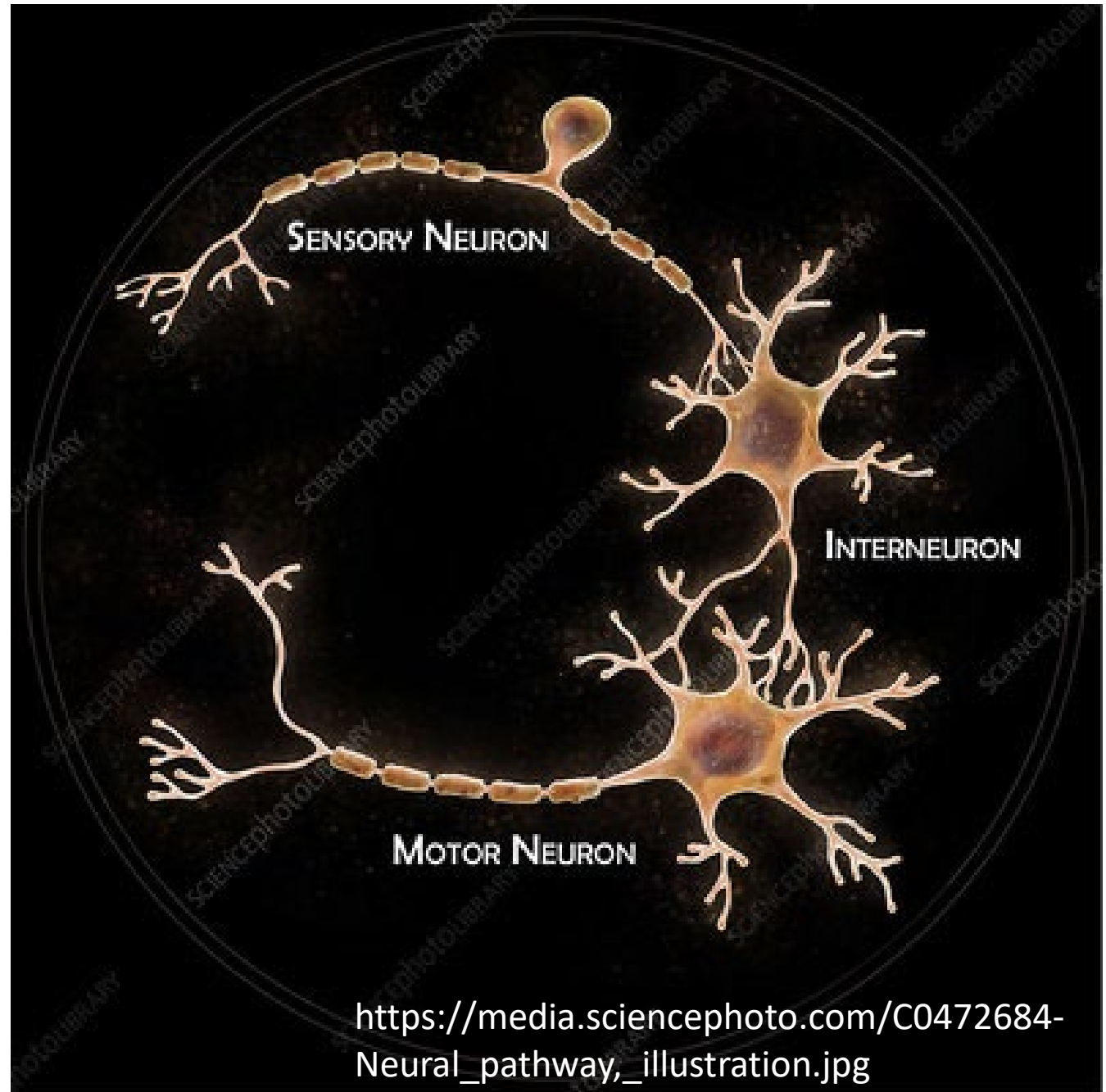
(a) Pyramidal cell of the cerebral cortex

(b) Purkinje cell of the cerebellar cortex

Hermosolujen rakenteellinen ja toiminnallinen jaottelu

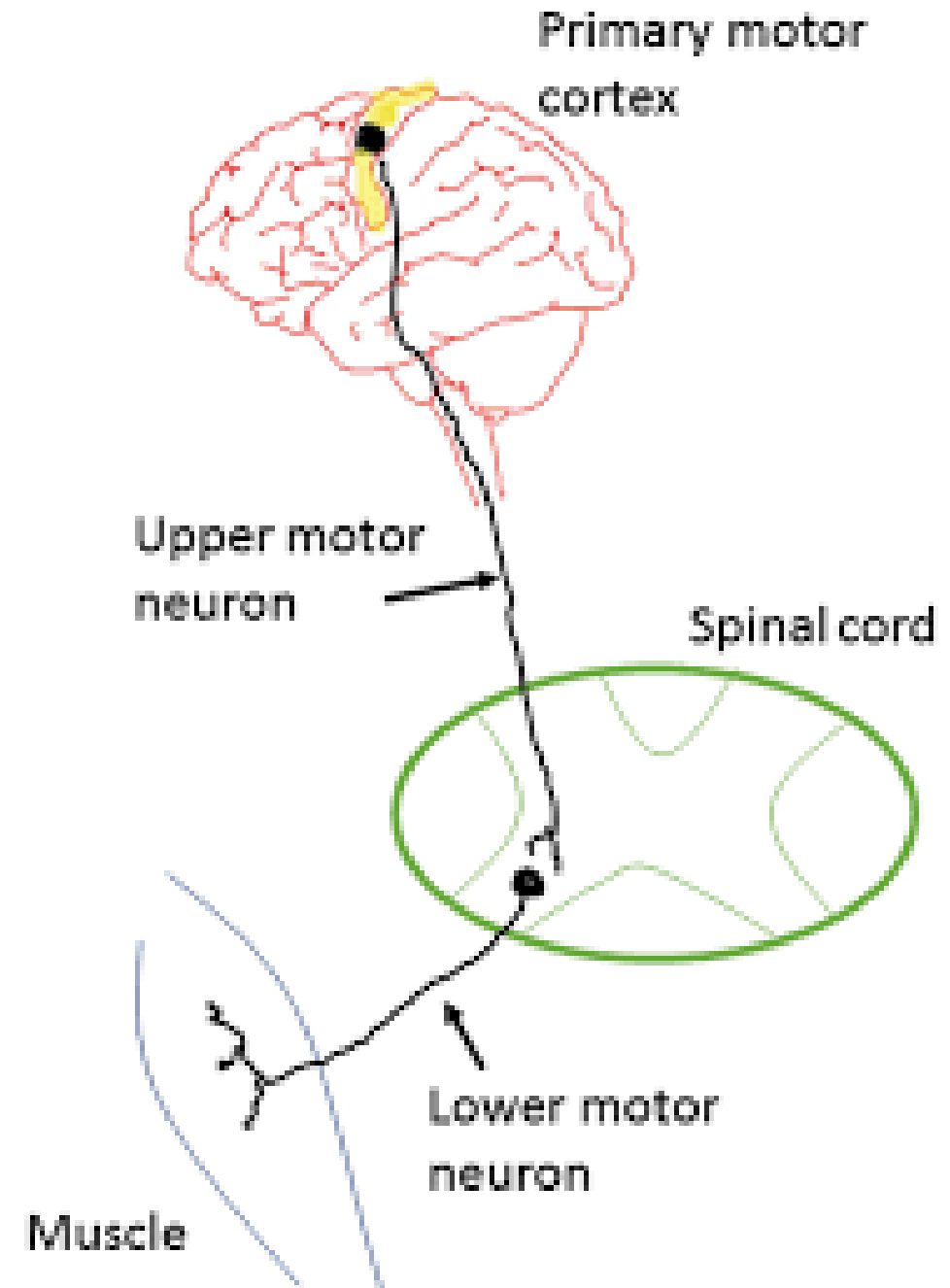
- Tuntohermosolu
- Liikehermosolu
- Välihermosolu

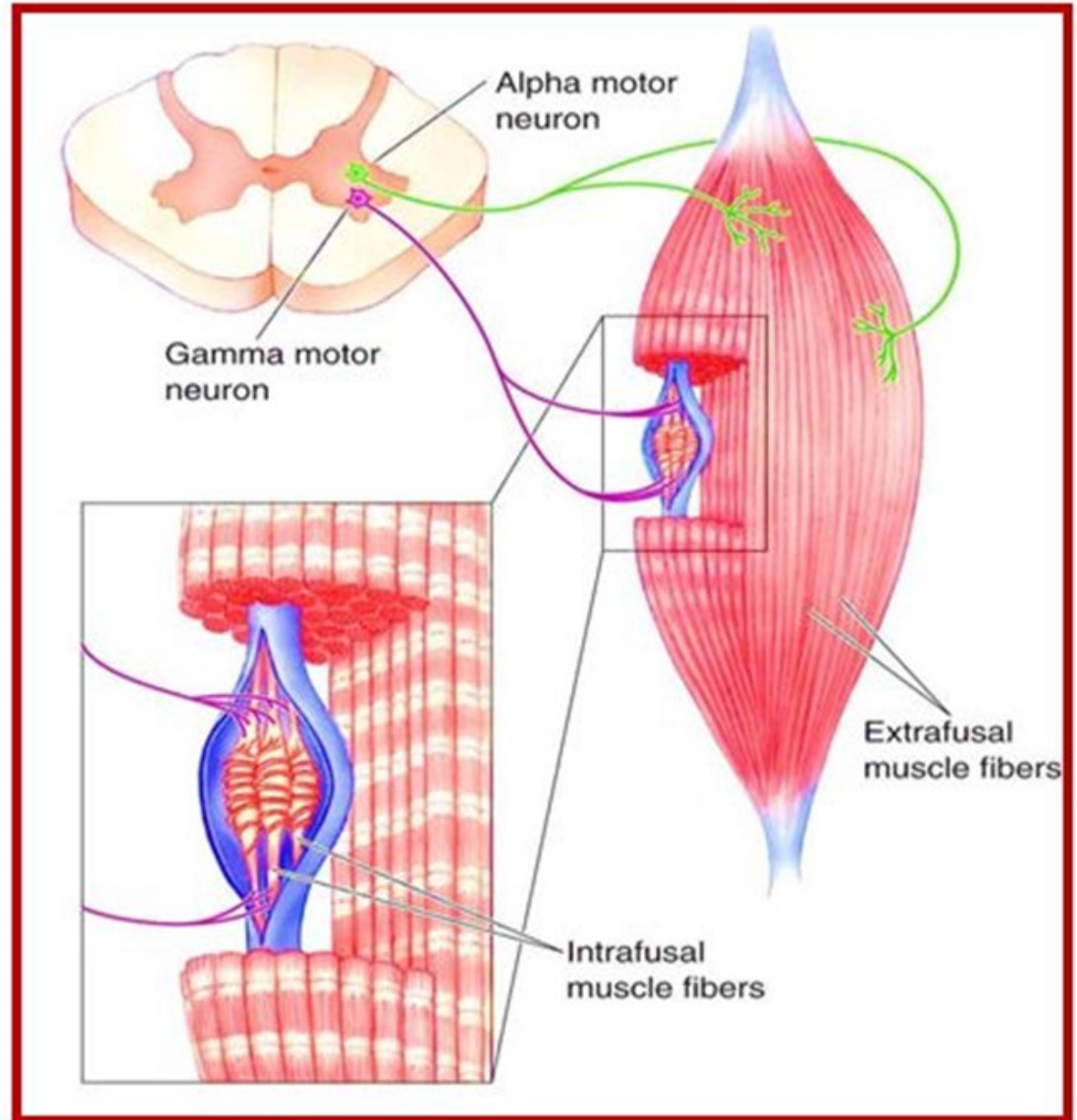

Hermosolujen rakenteellinen ja toiminnallinen jaottelu

- Tuntohermosolu
- **Liikehermosolu: ylempi ja alempi**
- Välihermosolu

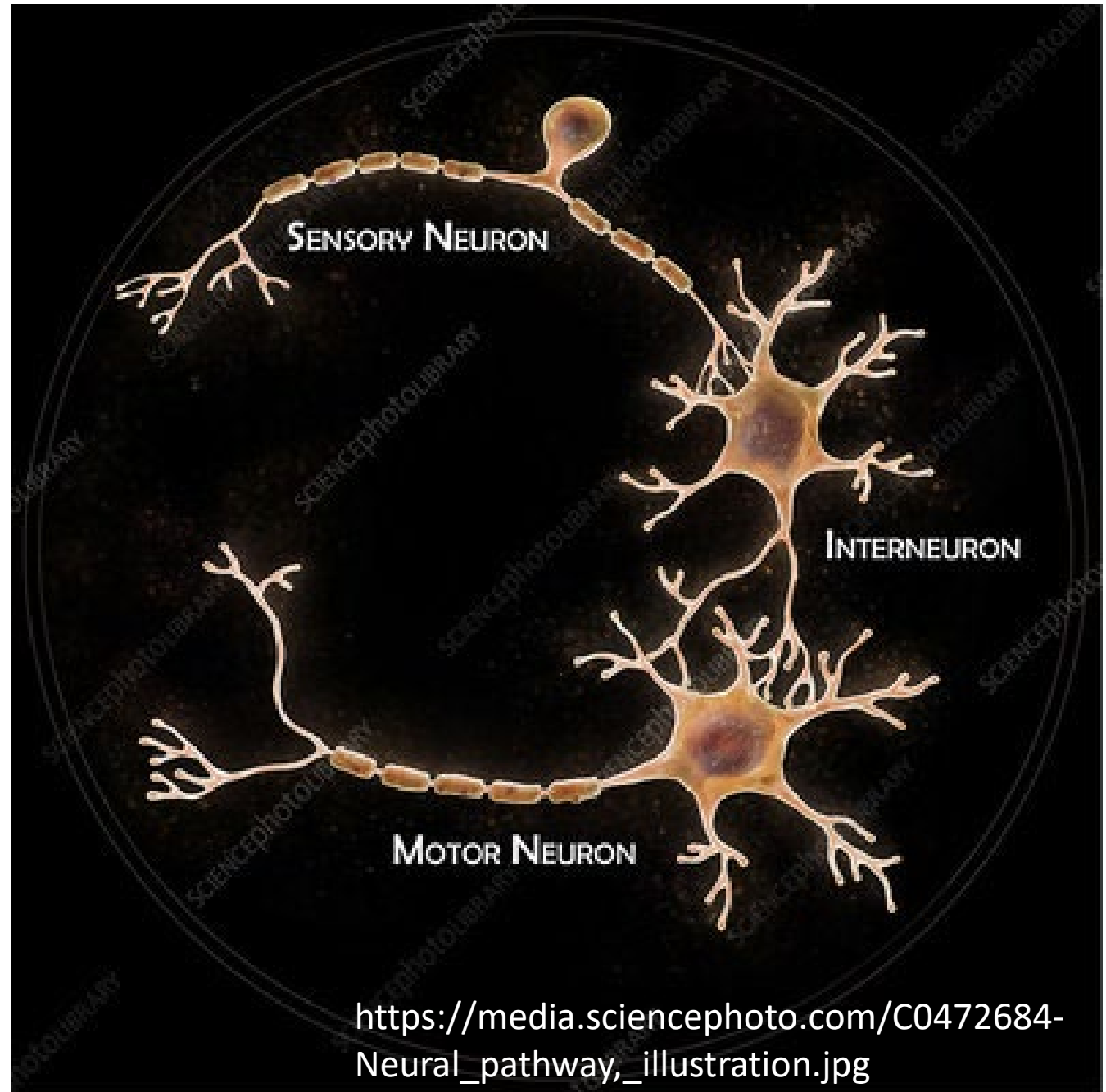

Alempia
liikehermosoluja on
erilaisia

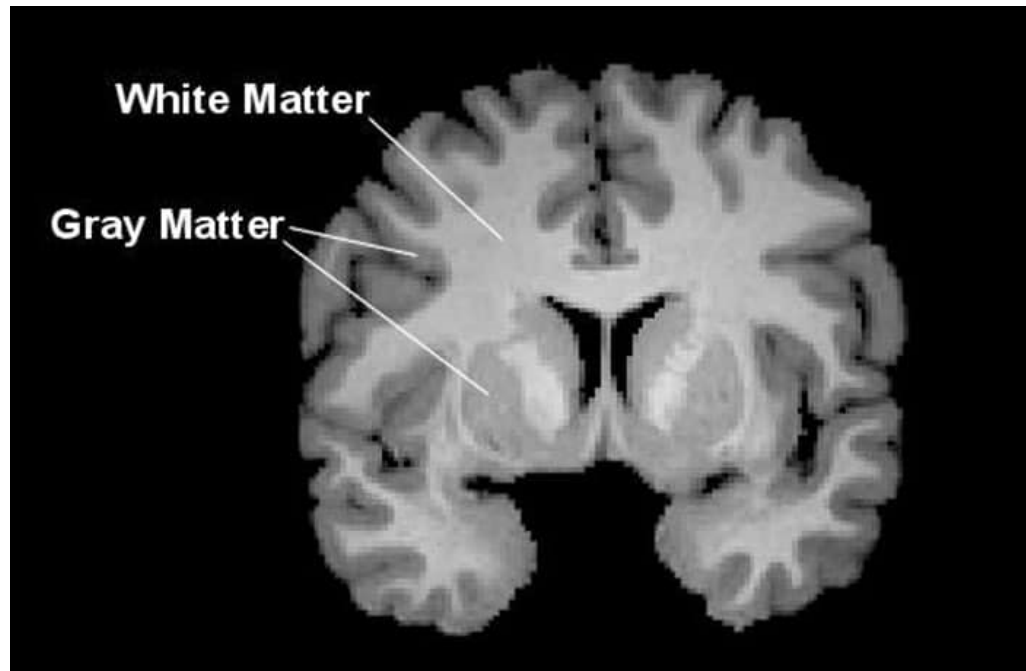
Hermosolujen rakenteellinen ja toiminnallinen jaottelu

- Tuntohermosolu
- Liikehermosolu
- **Välihermosolu**

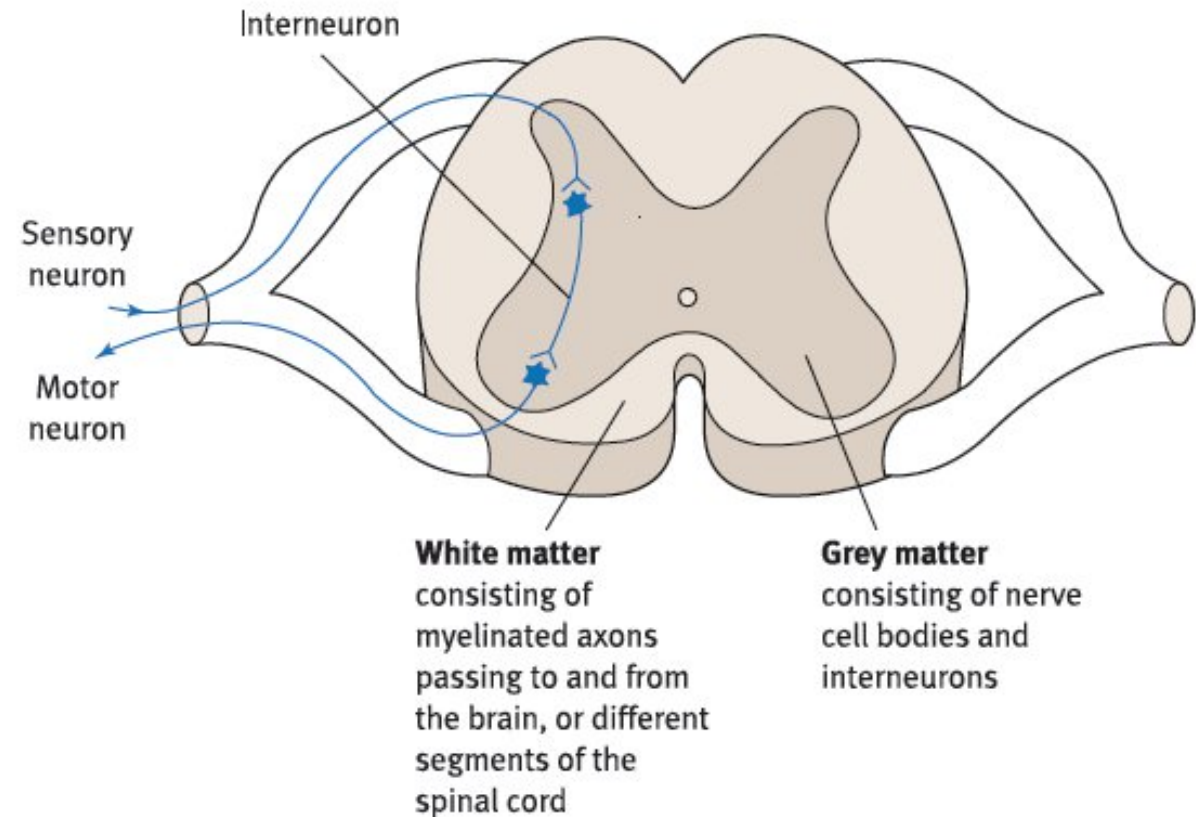

Hermokudos jakautuu harmaaseen ja valkeaan aineeseen

- Harmaa aine = neuronit
- Valkea aine = tukisolut

www.psytopost.org/

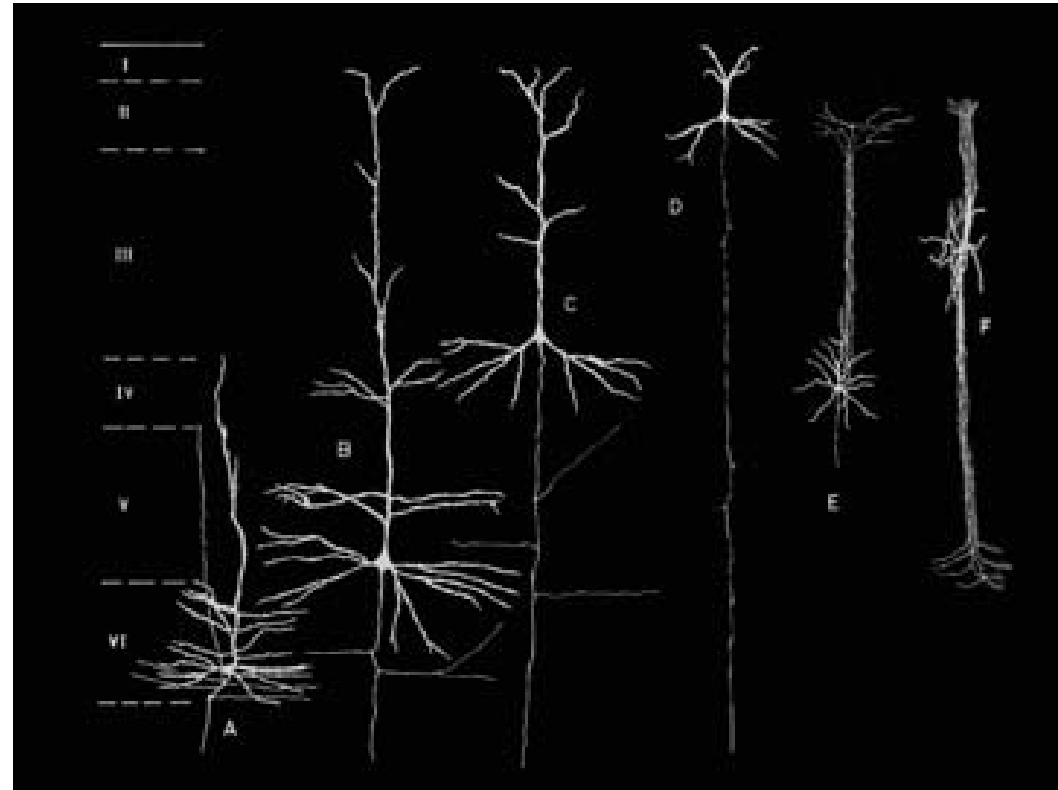

[quora.com/Neurology-What-is-white-matter-and-grey-matter-in-spinal-cord-and-the-brain](https://www.quora.com/Neurology-What-is-white-matter-and-grey-matter-in-spinal-cord-and-the-brain)

Aivoissa harmaa aine jakautuu 6 solukerrokseen

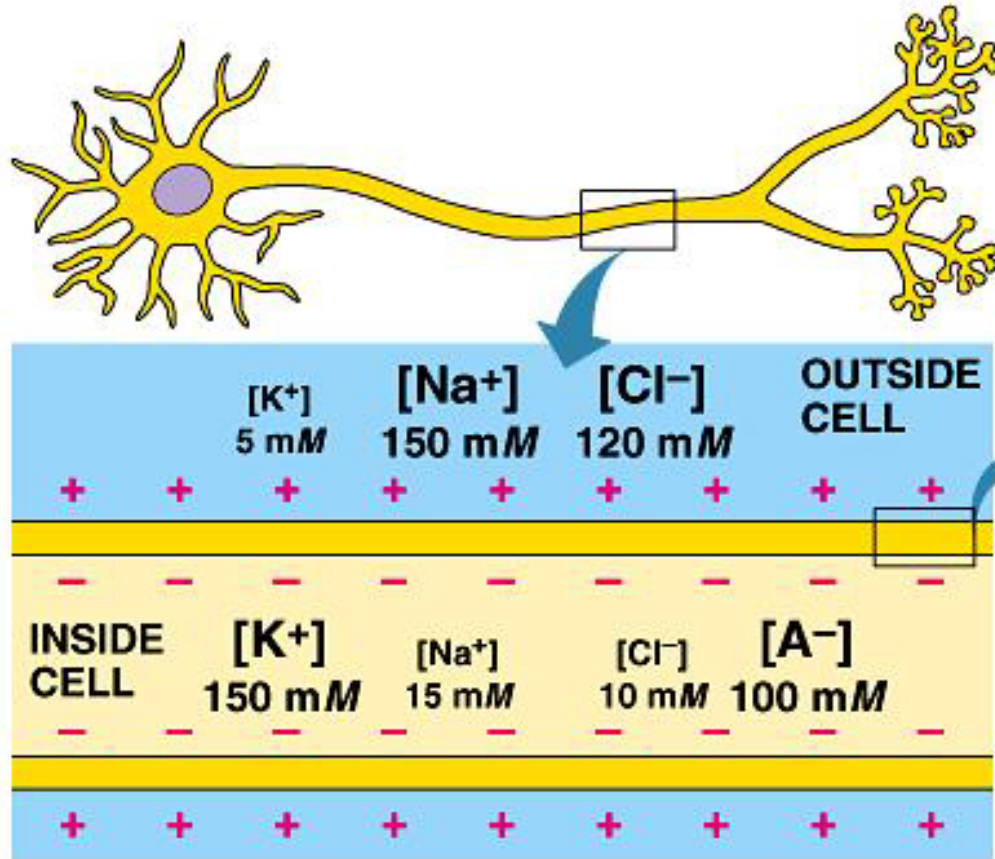

Wikimedia

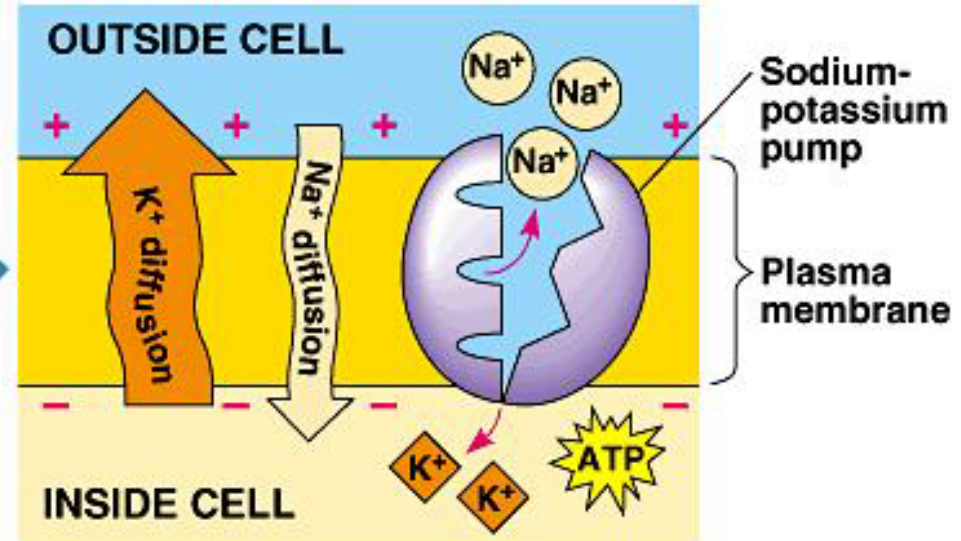
Jones 1981

Kalvojännite

(a)

Copyright © Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

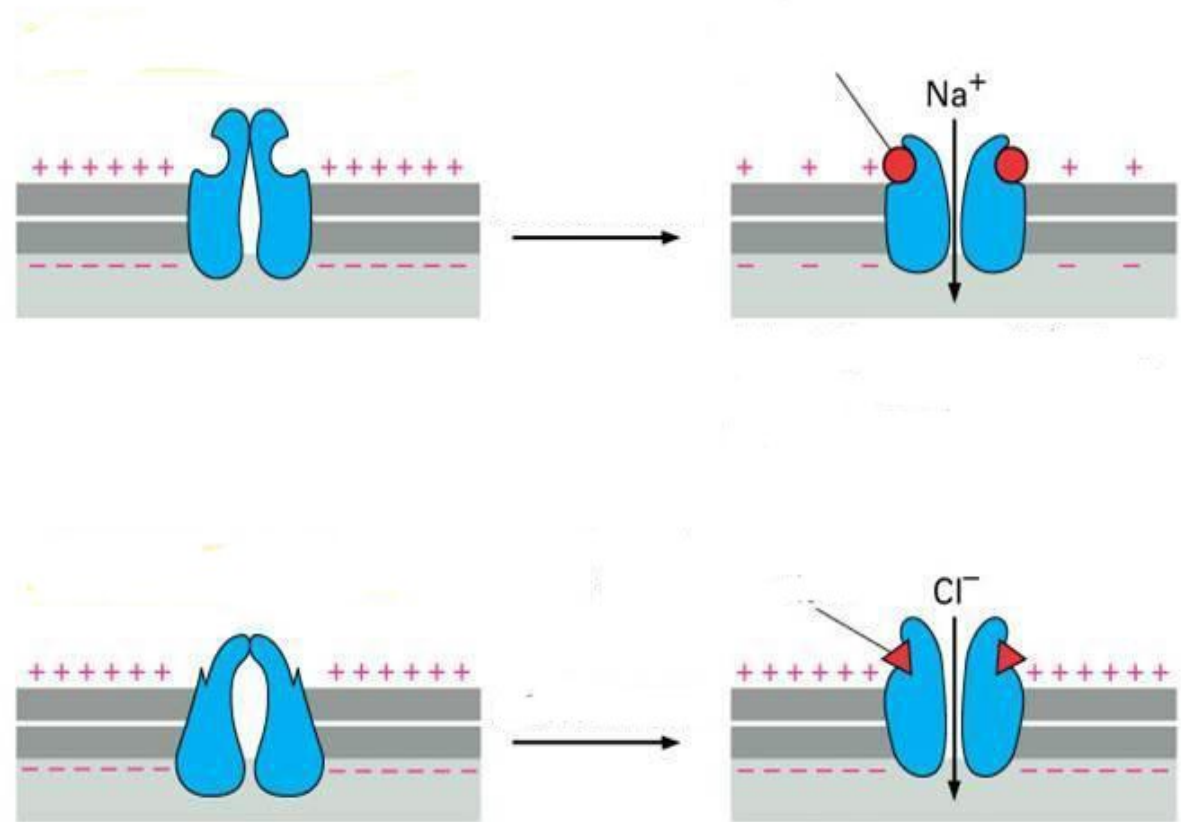

(b) Hermosolun lepojännite n. -70 mV

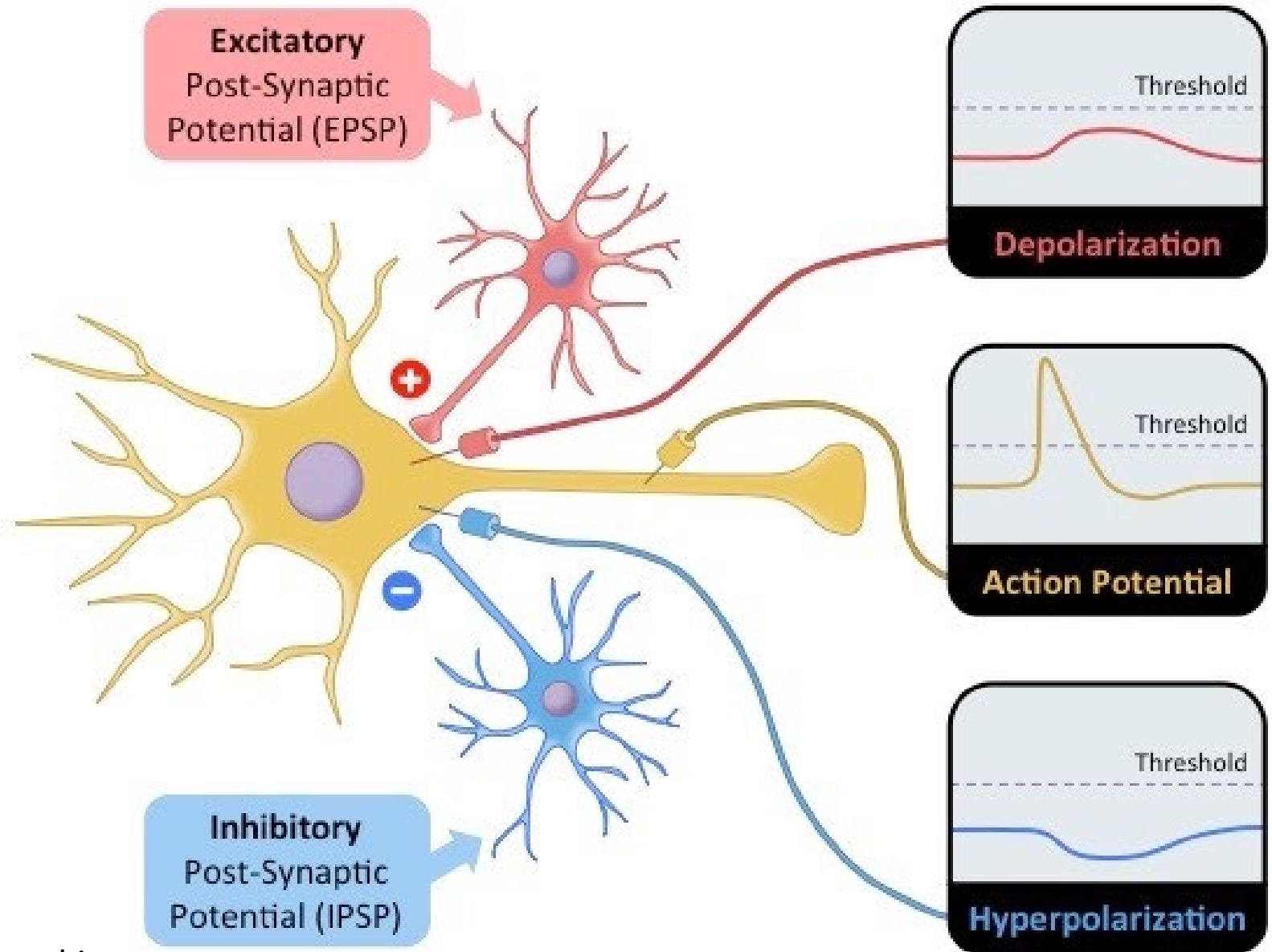
- Na⁺-K⁺-pumput
- K⁺ “vuotaa” solun ulkopuolelle
- Anionit solun sisällä eivät seuraa K⁺-ioneja

Aktiopotentiaalin eli toimintajännitteen synty

- Solukalvoa pitkin etenevä jännitteen muutos hermo- ja lihassoluissa
- Solukalvon ionikanavien läpäisevyys muuttuu
  - Paine
  - Välittäjäaine
- Kiihdyttävä muutos: Na^+ -ioneja soluun
- Estävä muutos: Cl^- -ioneja soluun

Aksonikeko “laskee yhteen” signaaleja

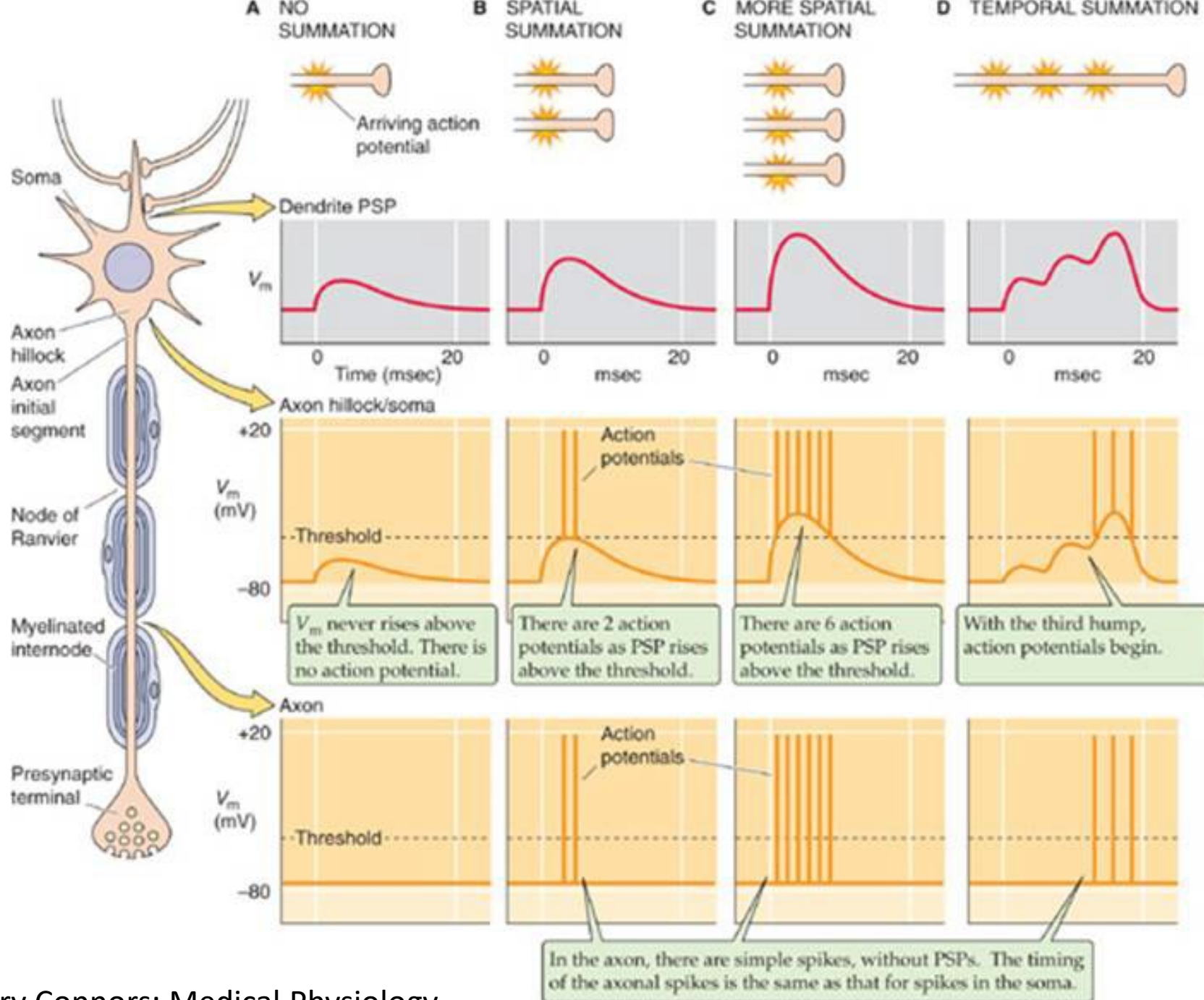

ib.bioninja.com.au/graded-potential_med.jpeg

An action potential occurs if the combination of graded potentials exceeds a threshold

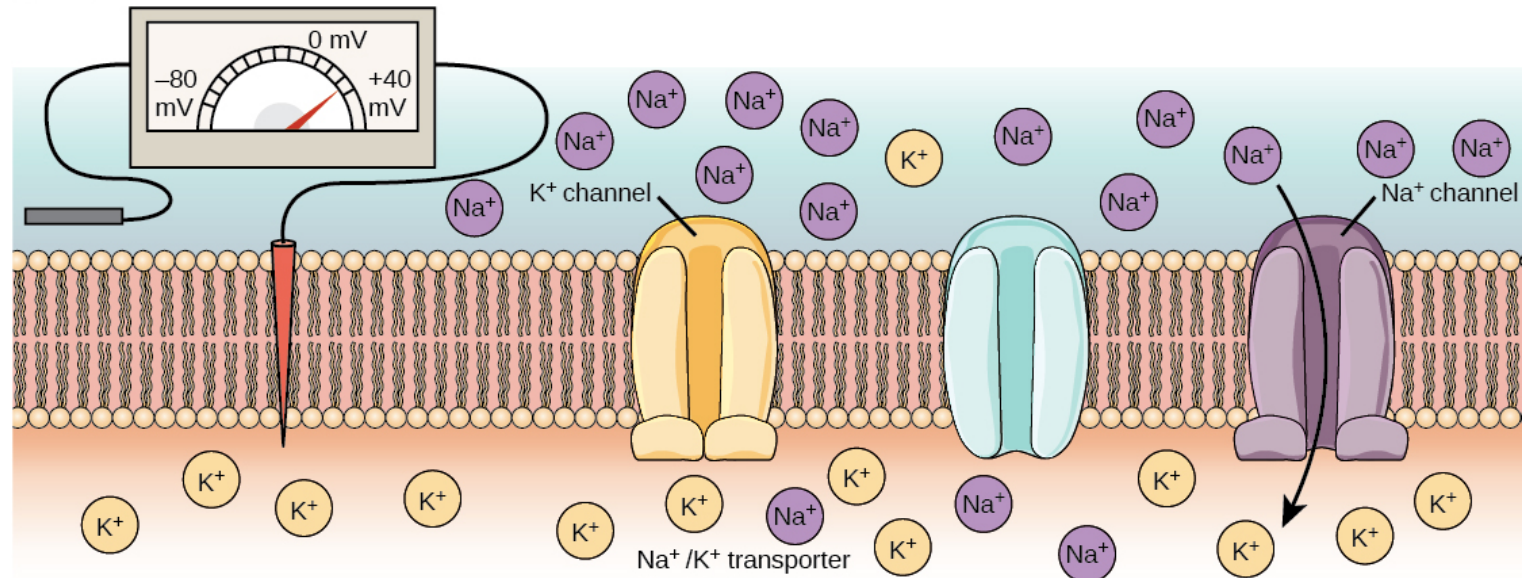
“Kaikki tai ei mitään”:
 Aksonikeko laukaisee
 depolarisaatioaallon

- Depolarisaatiota seuraa repolarisaatio K^+ -kanavien auetessa ja Na^+ -kanavien sulkeutuesssa

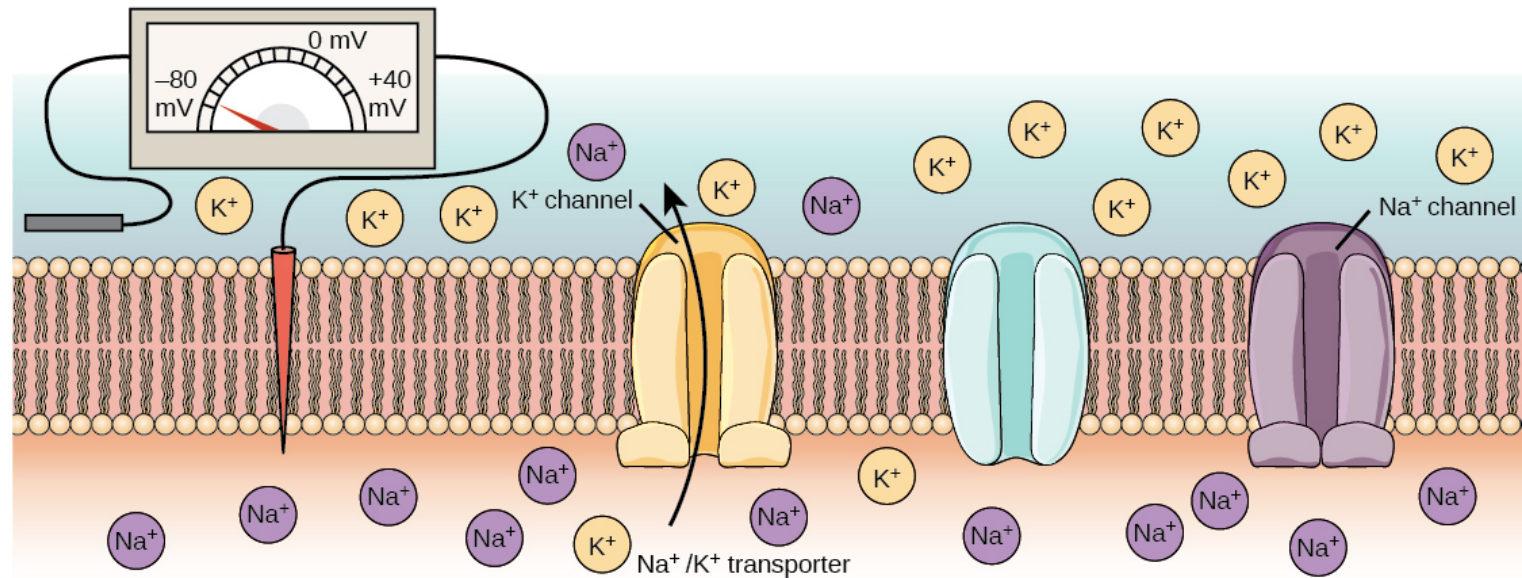
- Aikaskaala n. 1 ms

(b) Depolarization

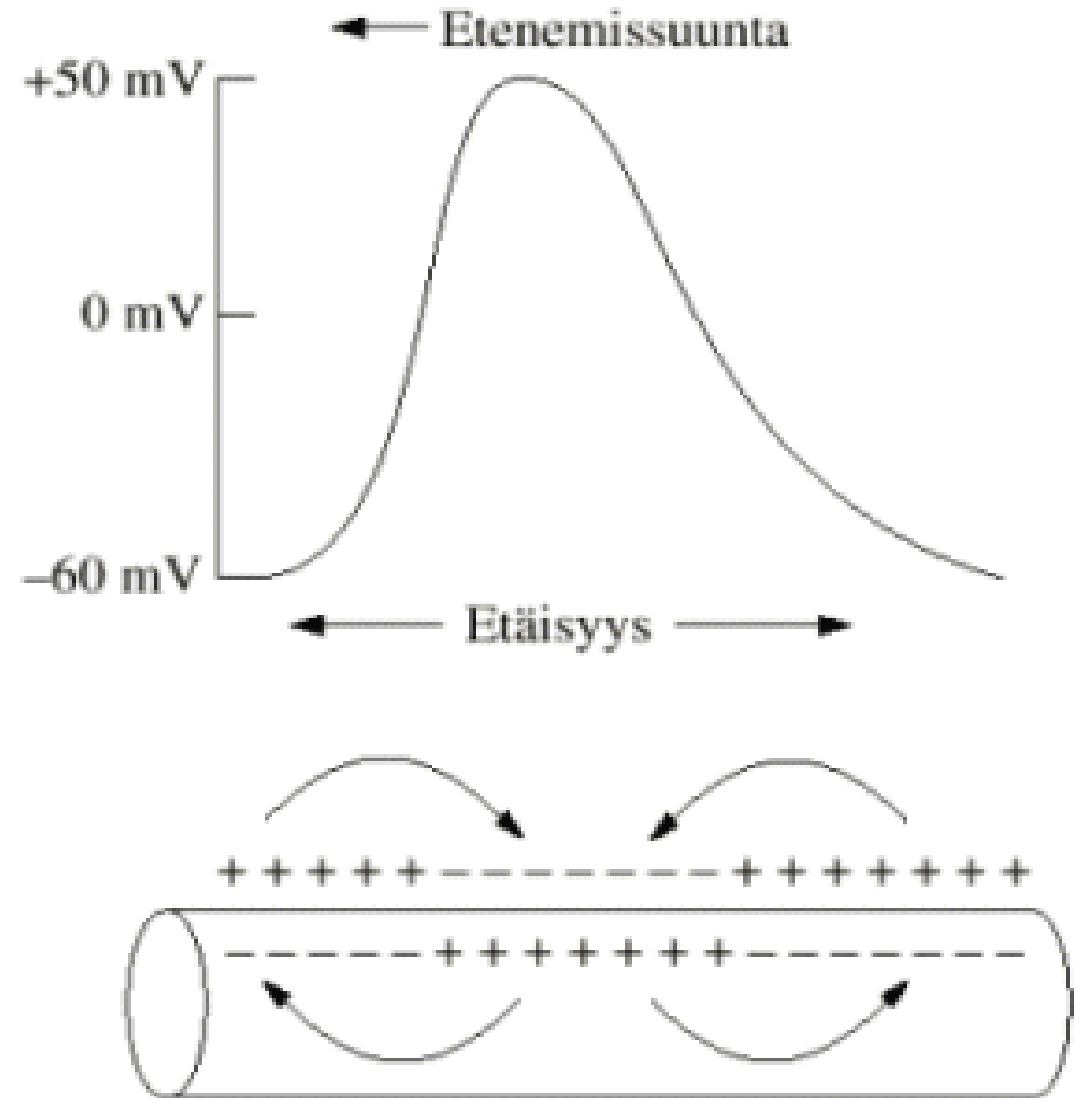
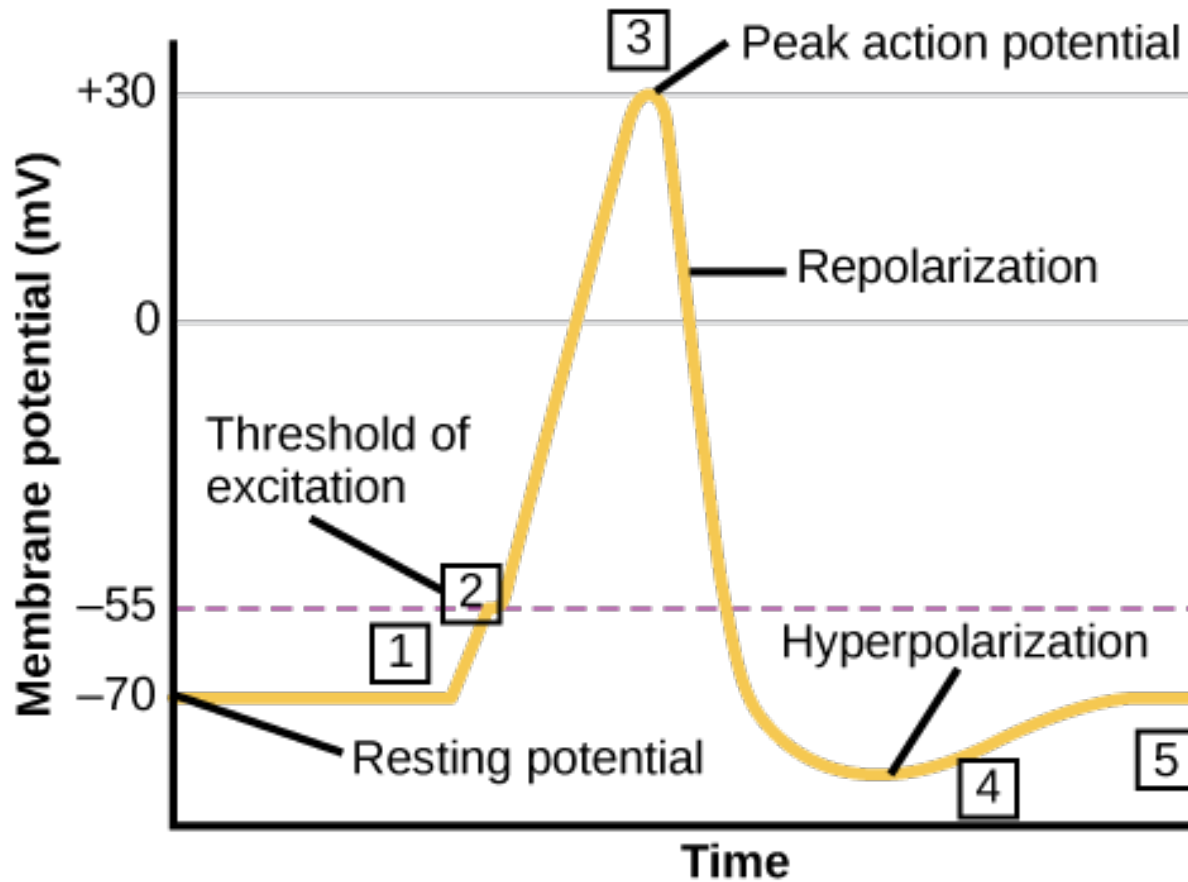
In response to a depolarization, some Na^+ channels open, allowing Na^+ ions to enter the cell. The membrane starts to depolarize (the charge across the membrane lessens). If the threshold of excitation is reached, all the Na^+ channels open.

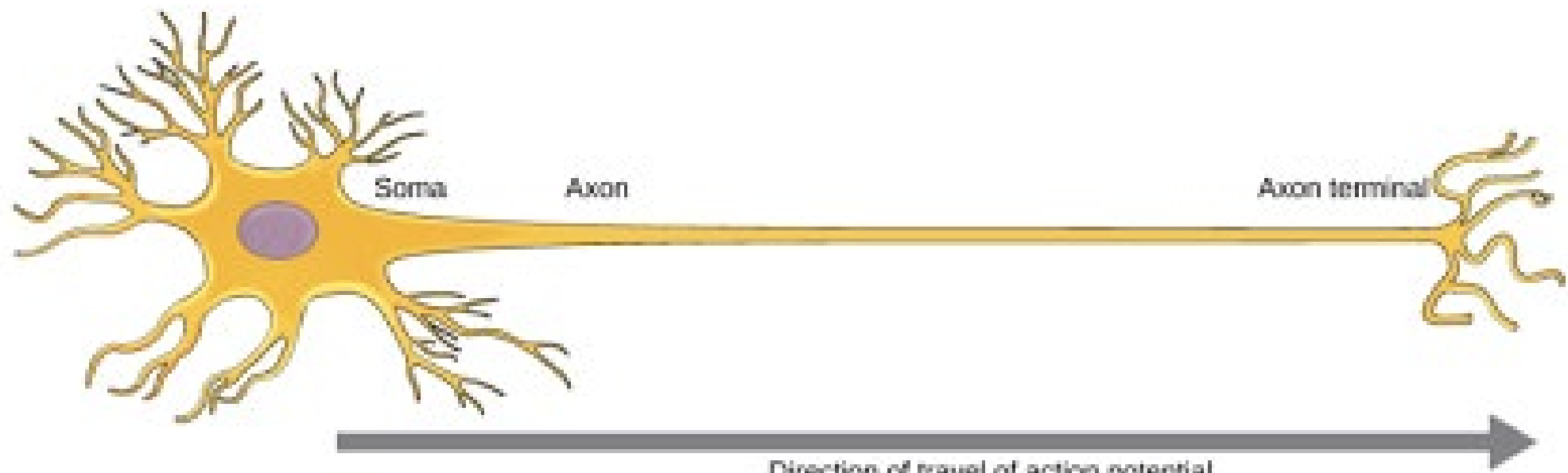
(c) Hyperpolarization

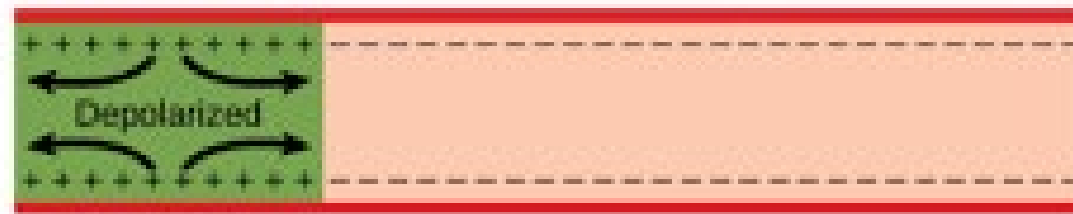
At the peak action potential, Na^+ channels close while K^+ channels open. K^+ leaves the cell, and the membrane eventually becomes hyperpolarized.

Repolarisaatiota seuraa hyperpolarisaatio

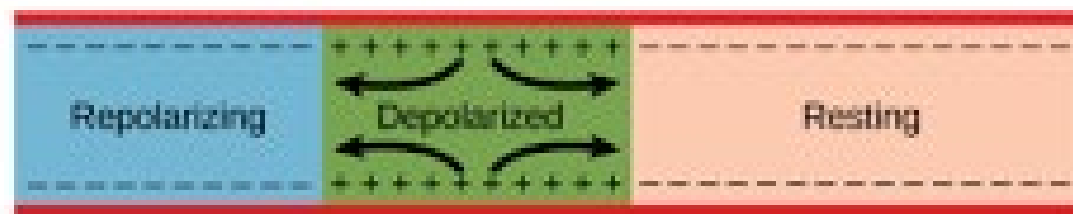

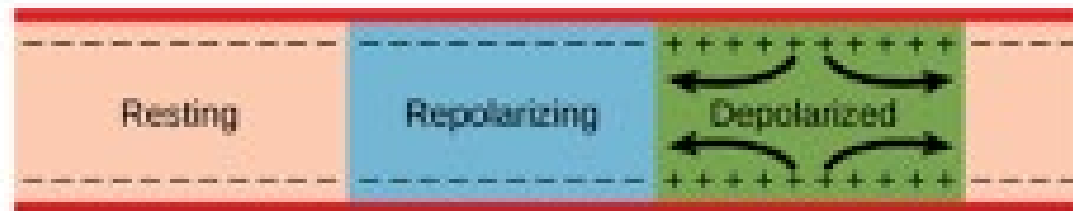
a. In response to a signal, the soma end of the axon becomes depolarized.

b. The depolarization spreads down the axon. Meanwhile, the first part of the membrane repolarizes. Because Na^+ channels are inactivated and additional K^+ channels have opened, the membrane cannot depolarize again.

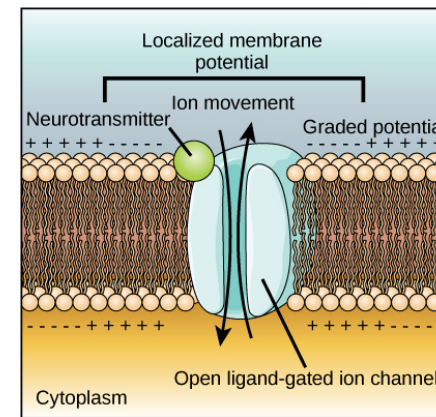
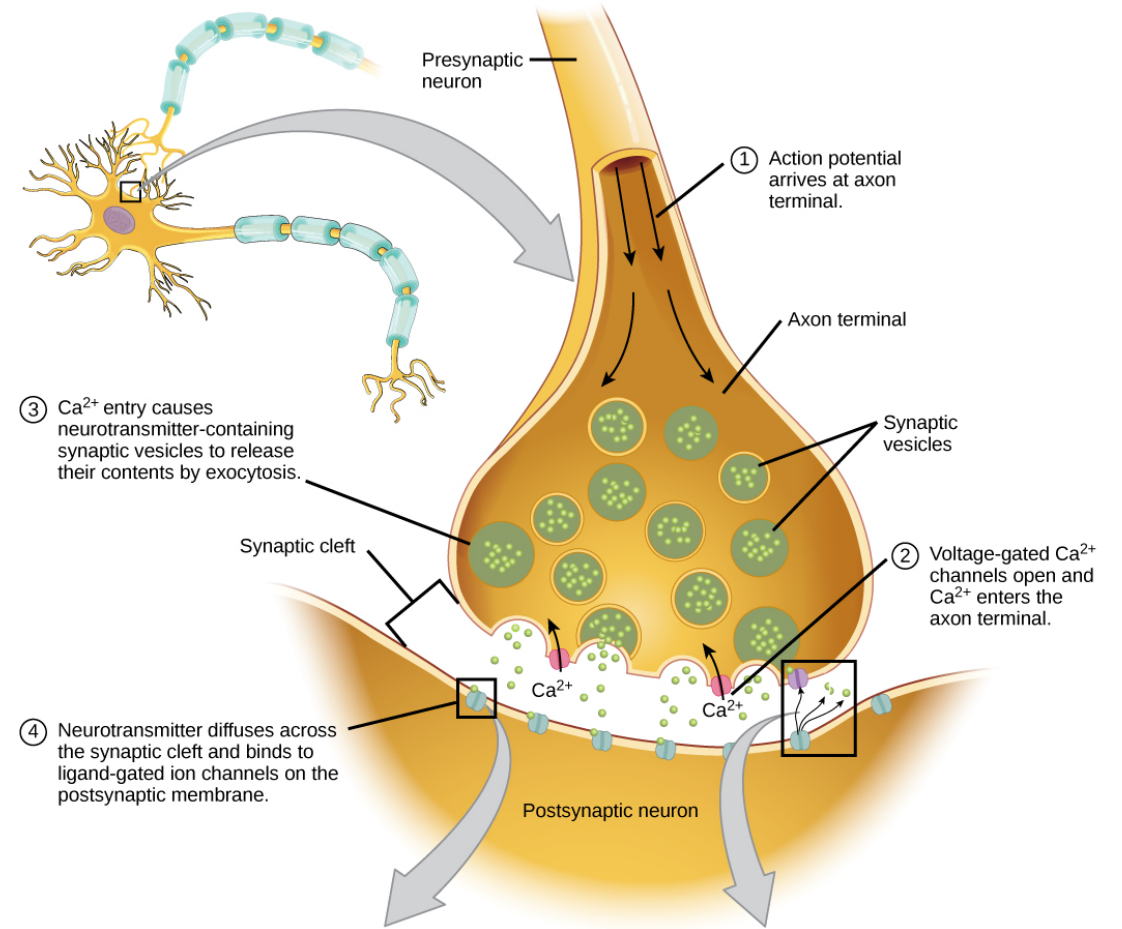

c. The action potential continues to travel down the axon.

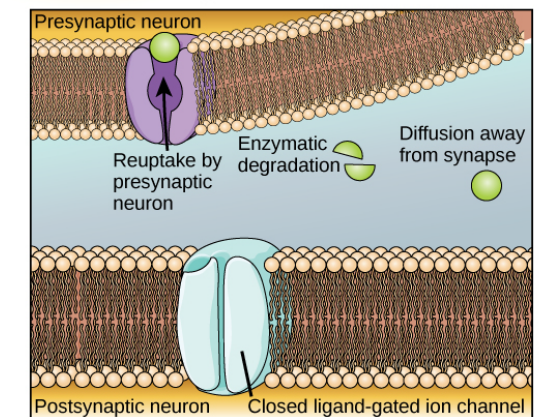

Synapsivälitys

- Välittäjäaine (neurotransmitteri) syntetisoidaan presynaptisesti eli tuojasolussa
- Vapauduttuaan synapsirakoon se reagoi vastaanottajasolun (postsynaptisten) reseptorien kanssa

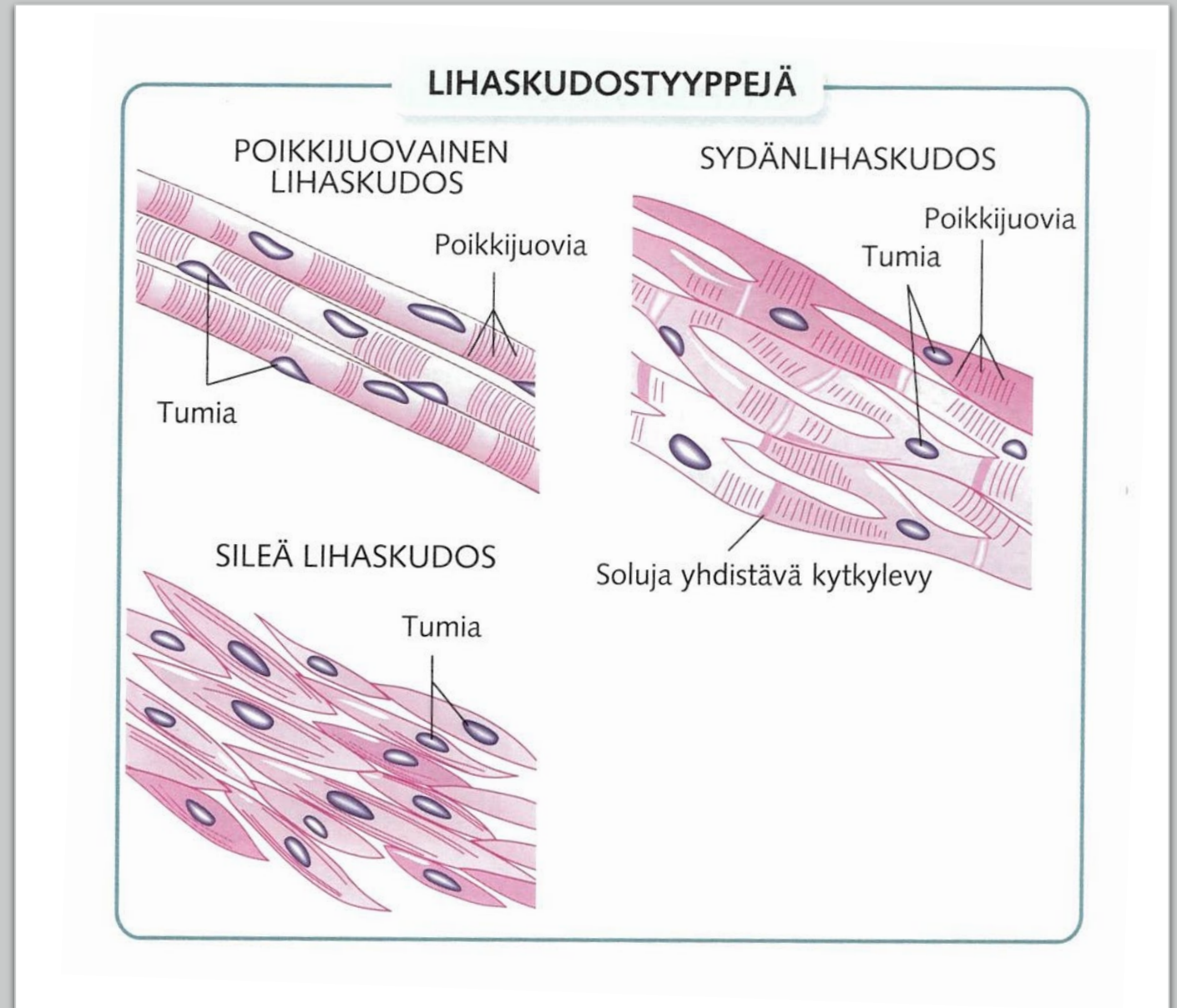
- 5 Binding of neurotransmitter opens ligand-gated ion channels, resulting in graded potentials.

- 6 Reuptake by the presynaptic neuron, enzymatic degradation, and diffusion reduce neurotransmitter levels, terminating the signal.

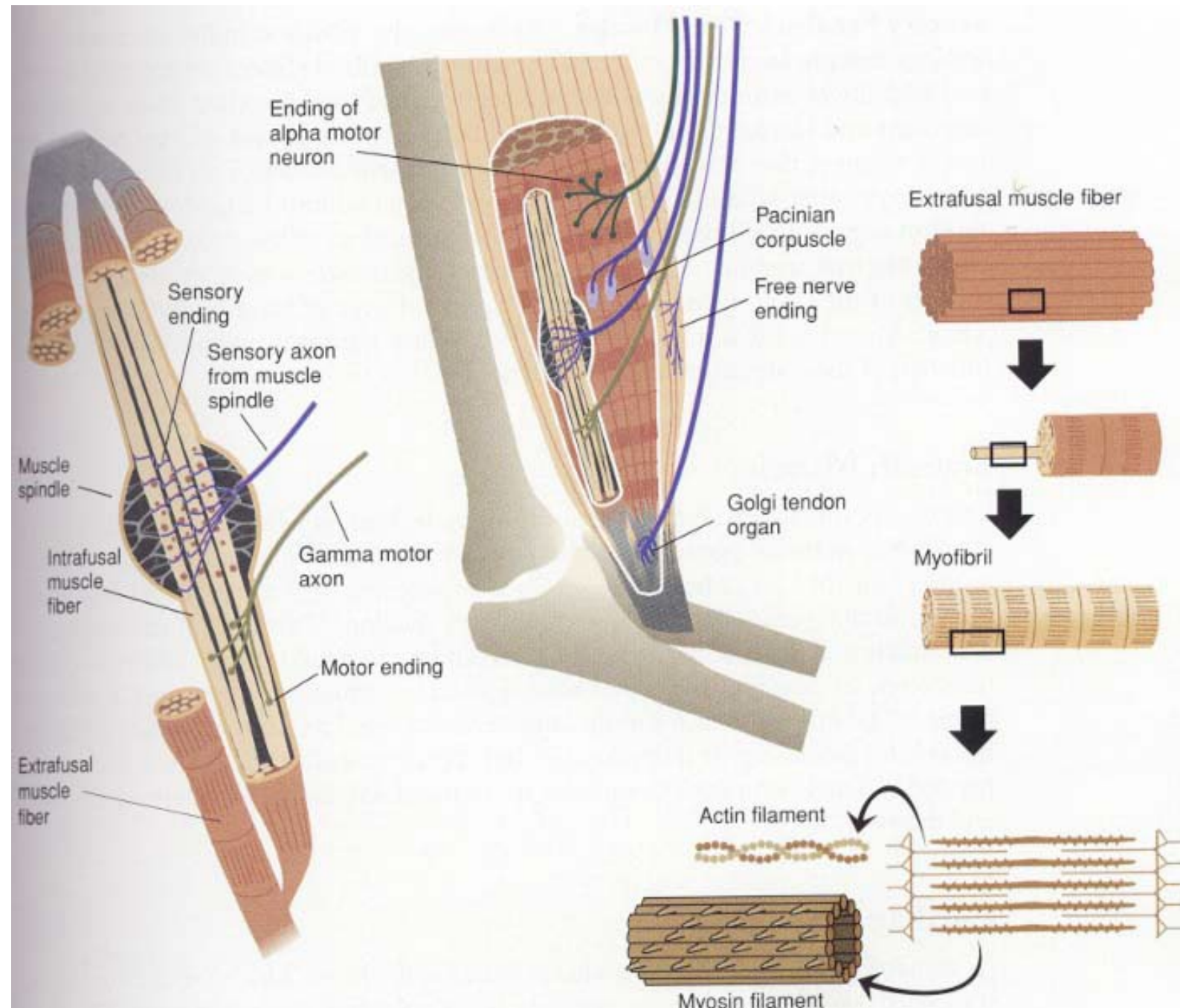
Lihaskudos

- Supistumiskykyinen
- 40-50% ihmisen painosta
- Lihassolu = lihassy
- Kolmea tyyppiä

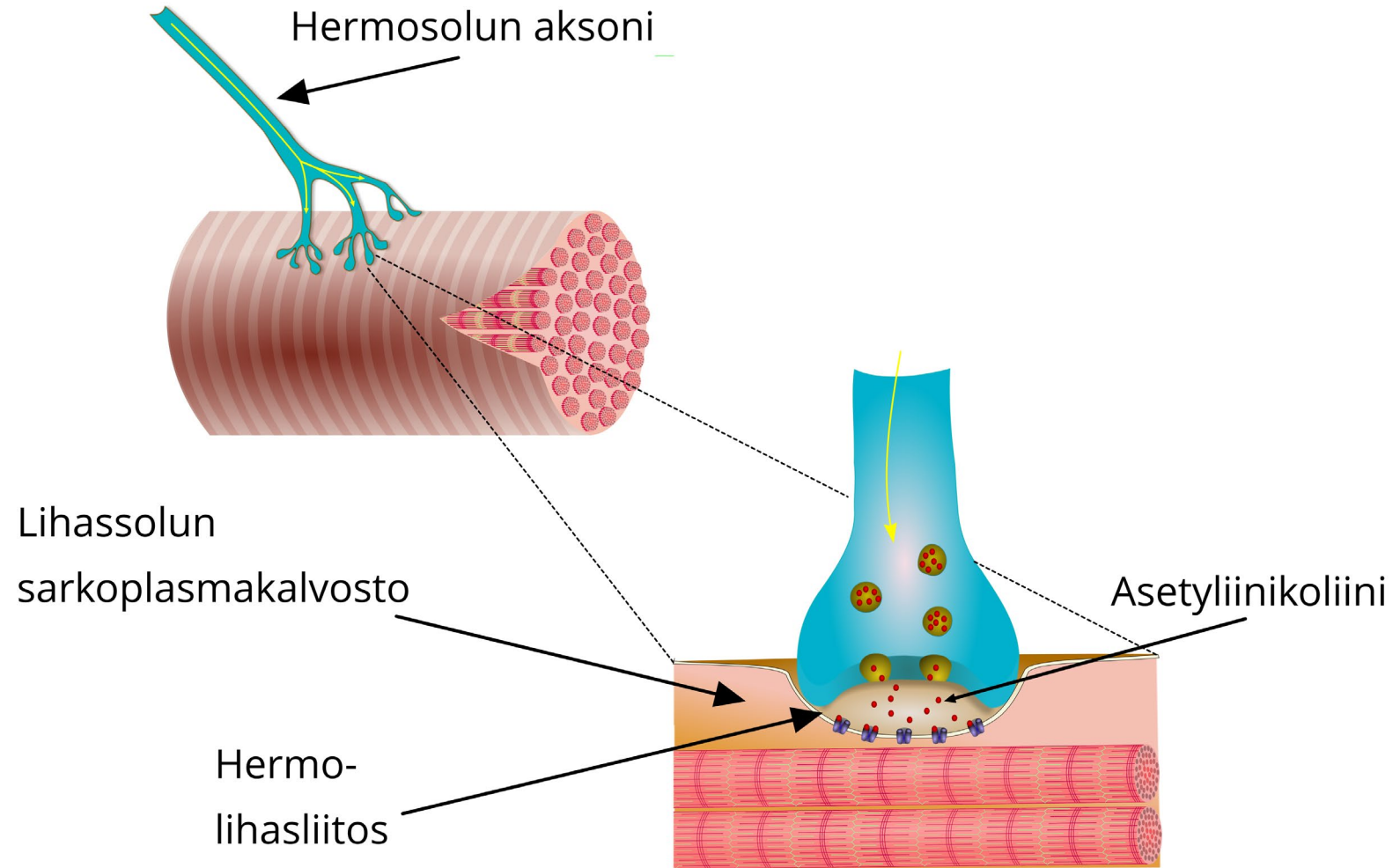
Poikkijuovainen lihaskudos

- Tahdonalainen
- Jänteillä kiinni luissa (*luurankolihakset*)
- Lihassyiden pituus 5-50 mm, paksuus 10-100 μm
- Satoja tumia
- (myo)fibrilli – (myo)filamentti
- Aktiini- ja myosiinifilamentit

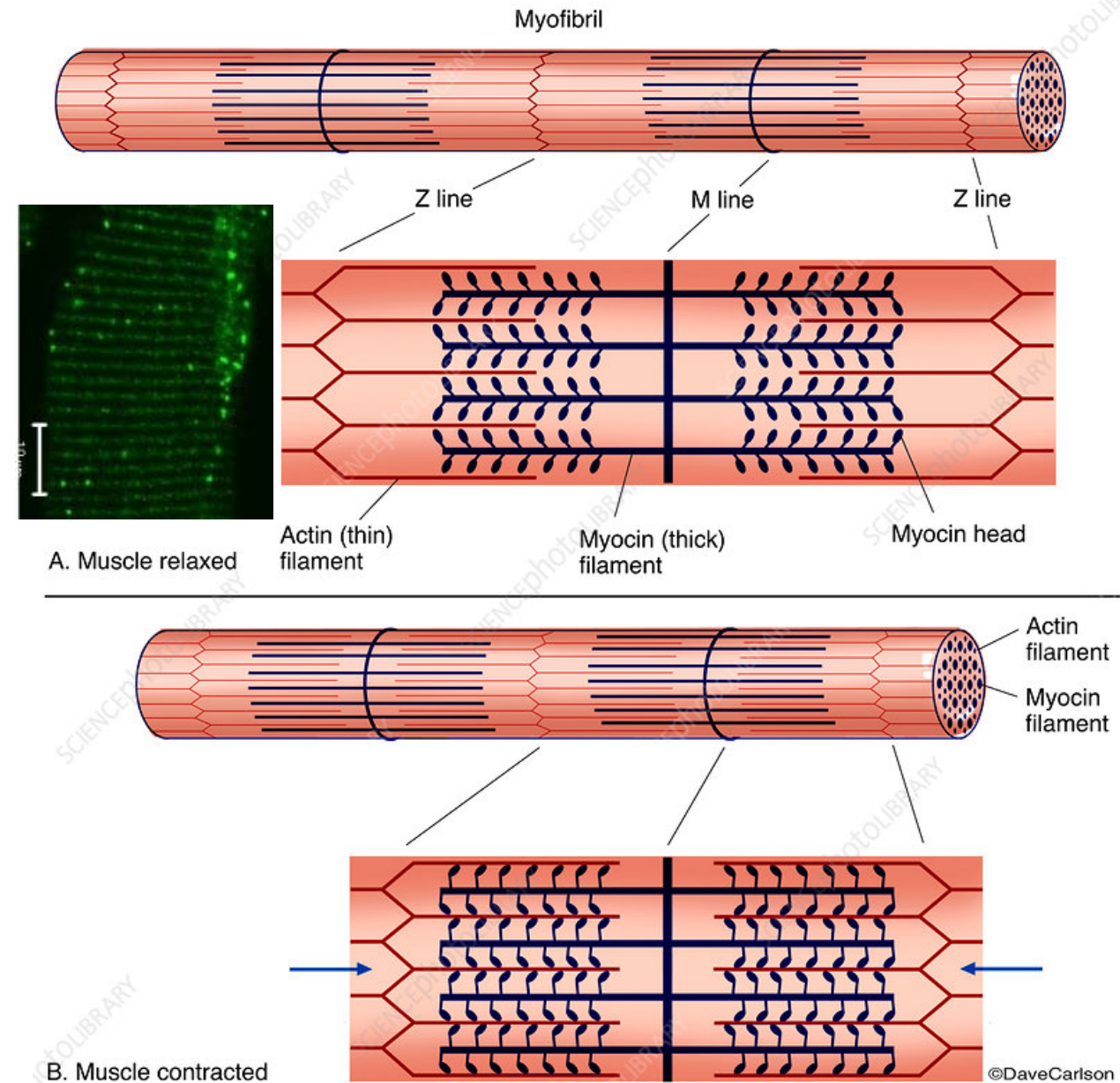
Lihassupistus

- Hermolihasliitos
- Yksi hermosolu hermottaa useita lihasoluja (motorinen yksikkö)
- Aksonin päässä motorinen päätelevy
- Jokainen hermoimpulssi johtaa lihasimpulssiin

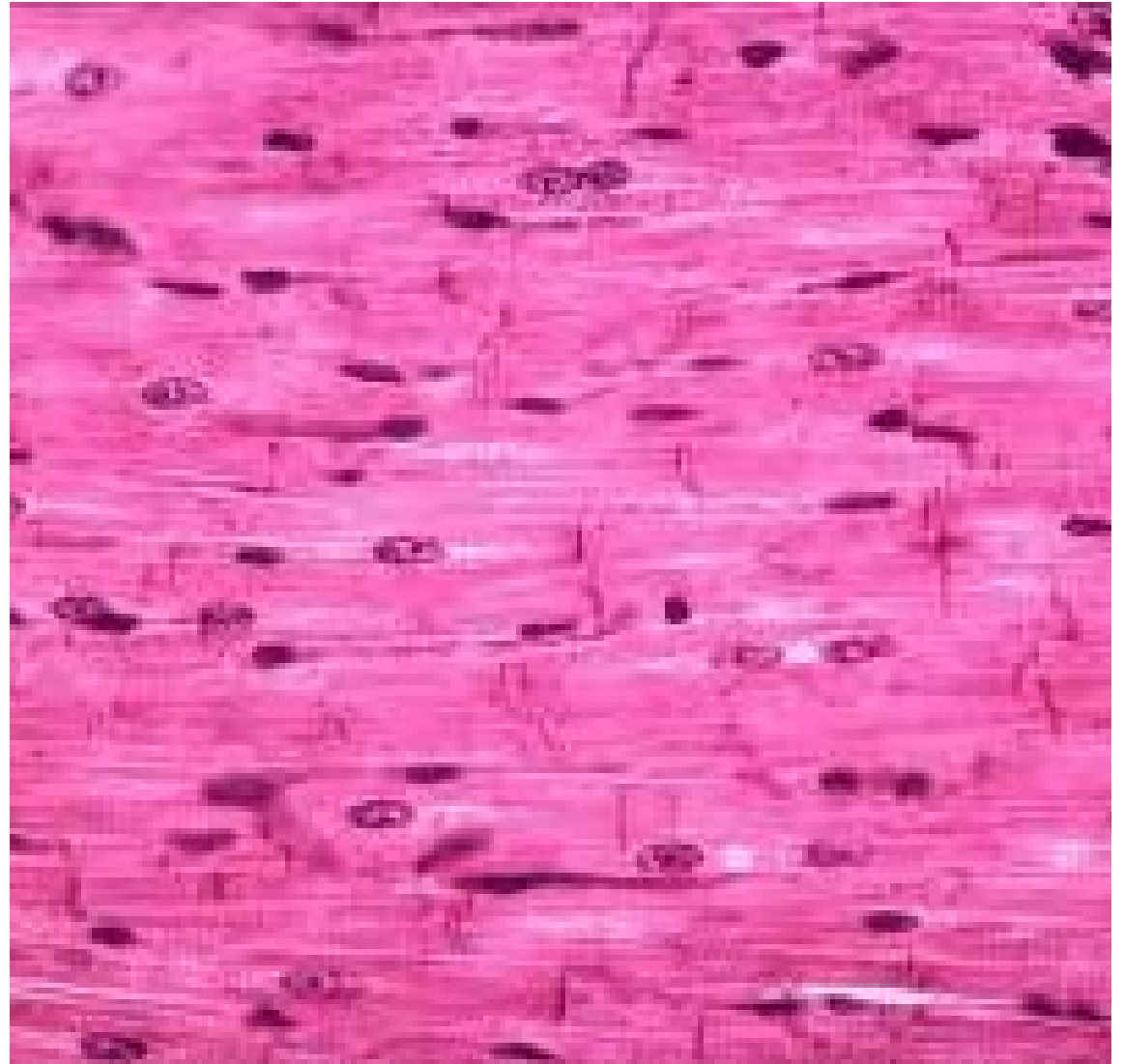
- Aktiopotentiaali leviää solun sisään solukalvon jatkeita pitkin
- Sarkoplasmaattisesta kalvostosta vapautuu Ca^{2+} -ioneja
- aktiini- ja myosiinisäikeet liukuvat toistensa lomiin
- Yksittäisen lihasnykäyksen kesto kymmeniä millisekunteja, vrt. nopea kalvojen depolarisaatio

Sileä lihaskudos

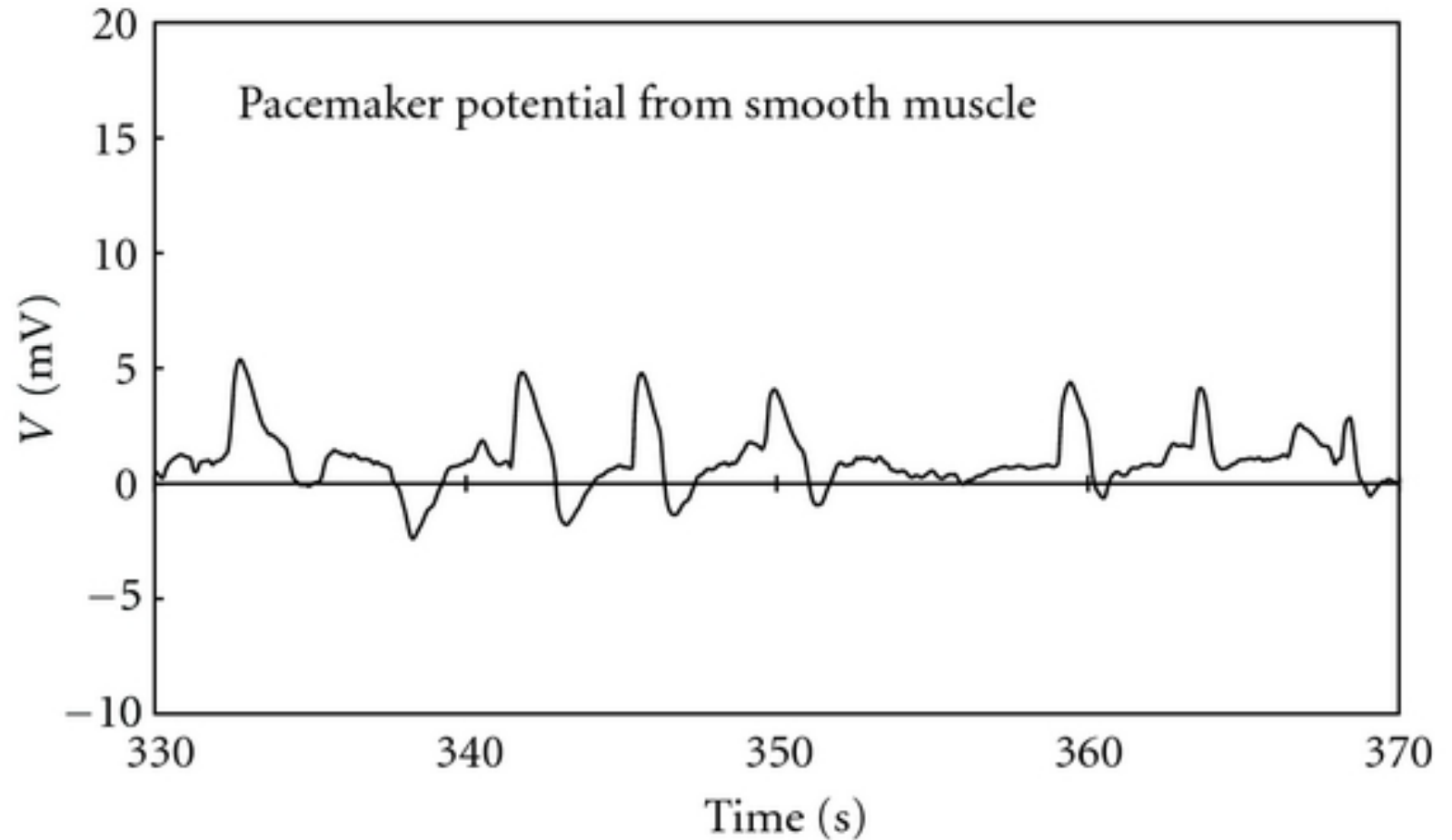

- Tahdosta riippumaton
- Kerroksittain esim. verisuonten, hengitysteiden, ruuansulatuskanavan seinämissä
- Lihassyiden pituus 0.02-0.5 mm, paksuus 3-10 μm
- Yksi tuma
- Järjestäytymättömiä aktiini- ja myosiinifilamentteja

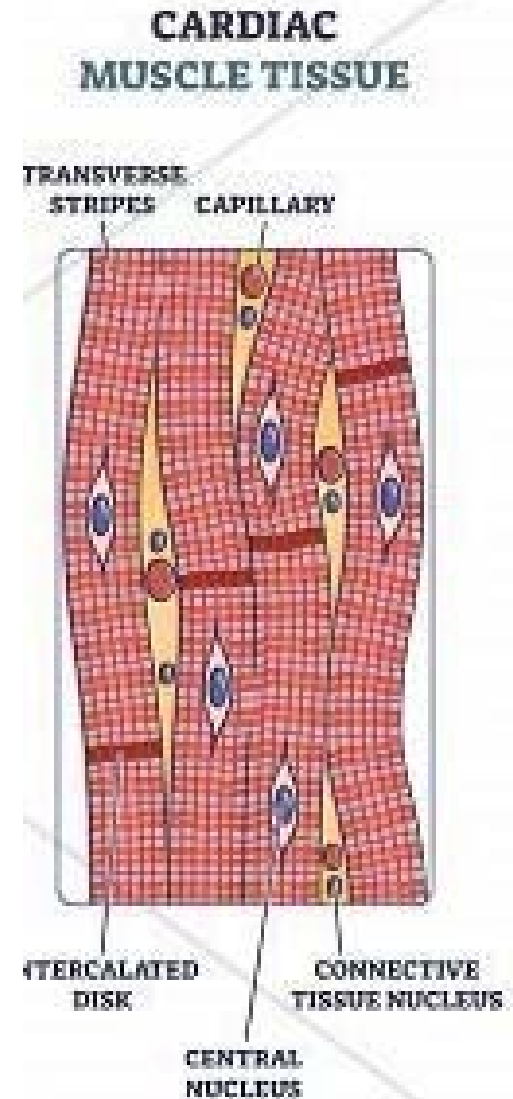
Sileän lihaskudoksen solujen lepopotentiaali vaihtelee jatkuvasti

- Tahdistinalueiden lepopotentiaalilla lisääntynyt taipumus pienentyä
- Impulssi voi levitä suoraan viereiseen soluun
- Myös autonominen hermosto hermottaa

Sydänlihaskudos

- Tahdosta riippumaton
- Runsaasti mitokondrioita ja hiussuonia
- Verkkomainen rakenne
- Uusiutumiskyvytön
- Autonominen hermosto hermottaa, myös itsenäinen tahdistus
- Impulssi suoraan solusta toiseen
- Pitkä repolarisaatioaika estää jatkuvan supistuksen

Lihastyypin vertailu

LIHASTYYPPI	SOLUN KOKO	TUMAT	POIKKI- JUOVAT	HERMOTUS	AUTO- MATIA	IMPULSSIN SUORA LEVIÄMINEN	TAHDON- ALAISUUS	HERMOTUKSEN KATKEAMINEN	HORMONIEN VAIKUTUS
POIKKIJUOVAINEN	suuri	monta	+	somaatt.	-	-	+	surkastuu	+/-
SILEÄ	normaali	yksi	-	autonom.	+/-	+/-	-	toimii	+++
SYDÄNLIHAS	normaali	yksi	+	autonom.	+	+	-	toimii	+